

PANORAMA

107

LJETO 2009.

40 GODINA LETA NA MJESEC

UVODNIK

We choose to go to the moon. We choose to go to the moon in this decade and do the other things, not because they are easy, but because they are hard, because that goal will serve to organize and measure the best of our energies and skills, because that challenge is one that we are willing to accept, one we are unwilling to postpone, and one which we intend to win, and the others, too.

John Fitzgerald Kennedy, 12. rujna 1962.

Štovani štioče, ovaj broj zaključujem u času kad čovječanstvo obilježava četrdesetu obljetnicu misije *Apollo 11* i prvo slijetanje čovjeka na Mjesec. Mogu samo reći da narod ne djeluje baš uzbuđeno. U Zagrebu čas pljušti, čas je pasja vrućina, po Europi i sniježi, a sezona godišnjih odmora tek što nije počela. Glavne teme su recesija i hoće-pa-neće pandemija influence...

Jučer sam, vraćajući se kući iz ureda u neko nesveto doba, slušao na Radiju 101 anketu "na nereprezentativnom uzorku Zagrepčana" na temu jesu li ljudi uistinu bili na Mjesecu!? Valjda trećina (sudeći po glasovima, listom mladih) građana izjavila je da ne vjeruje. Prva nagrada za odgovor ipak ide jednom od "vjernika", momku koji je objasnio da je na *Discovery Channelu* gledao epizodu serije *Mythbusters* u kojoj je objašnjeno kako ljudi jesu odletjeli na Lunu. Jednom riječju: let na Mjesec, ma hajte...

Mimo leta na Mjesec i drugih obljetnica, periodički dočujem kako u najstarijem hrvatskom fanzinu nedostaje fandomski sadržaj,

dakle onaj "fan-" komad u fanzinu. Eh sad, u doba Interneta i raznih portala, foruma, liceknjiga, twittera te inih servisa (newsgrupe su za one najokorjelije, koji i danas imaju adresu na hotmailu i yahoo), nema puno smisla forsirati rubriku vijesti u tiskanom povremeniku, iako isti izlazi - usudujem se reći - dovoljno često. Svejedno, ovaj put imamo stvar koju je vrijedno pribilježiti.

Radi se o novom privremenom sjedištu SFere. Naime, zidana baraka na Kajzerici predviđena je za rušenje, odnosno - dok pišem ove retke - već se trebala pretvoriti u hrpu građevinskog otpada. Na njezinom mjestu predviđena je mala dvoetažna zgrada koja će biti lokalni dom kulture, a SFera bi u njoj dobila lijepi uredski prostor, kad na jesen objekt bude dovršen. Nadam se da će se to i ostvariti. Bilo kako bilo, u utorak 14. srpnja imali smo mali i tihi *demolition party*. Ne, zapravo nismo ništa demolirali, samo smo obilježili početak ljetne sheme rada u novim prostorima. Podatci o smještaju i mapa lokacije su na koricama ovog broja "Parseka".

Sad malo o književnosti. U ovogodišnju natječajnu zbirku istarskog Festivala fantastične književnosti uvršteni su Milena Benini, Sanja Tenjer, Ed Barol, Aleksandar Žiljak, Robi Selan, Danijel Bogdanović, Ana Domini, Damir Janković, Anto Zirdum, Jasmina Blažić, Zoran Krušvar, Tamara Lujak, Adnadin Jašarević, Ivica Milarić, Zoran Vlahović, Mario Rosanda, Mirko Grdinić, Dragana Stojiljković, Pavle Zelić i ja. Čestitke!

U ovom broju bavimo se s jedne strane mitskim bićima, odnosno letom na Mars s druge. Nadnaravna bića opisuju nam pripadnici Generacije 21, mladog naraštaja autora koji je udario snažan pečat u hrvatskom žanru spekulativne fikcije. Priča *Isfrustri di Monstre* zajednički je uradak čak dvije autorice i četiri autora. Iako je u hrvatskom SF-u i inače bilo kolektivnih radova (primjerice, *Kamenje voli tvoje tabane* hrvatskih novovalovaca, baš u "Parseku"), mislim da je ova priča znakovita jer odražava samosvijest i uzajamnu kooperativnost svježih snaga.

Nadalje, po prvi puta objavljujemo priču Mirka Grdinića, koji se isprofilirao ne samo kao

istarski fan SF-a br. 1, već i autor s kojim treba ozbiljno računati ubuduće.

Na posljetku, jedna klasična puslica: Aleksandar Žiljak secira klasični film sovjetske naučne fantastike, *Aelitu*. S ilustracijama. Doduše, među slikama koje mi je dostavio uz tekst bilo je portreta drugova Iljiča i Visarionoviča (ponaosob ili zajedno) koliko i kadrova iz filma, pa sam napravio malu selekciju... *Anyway*, radi se o letu na Mars iz 1924. godine!

Newsflash prije zaključenja broja: "Futura" broj 130 je navodno na putu u tiskaru!

A sad, na čitanje!

U Zagrebu, 21. srpnja 2009.

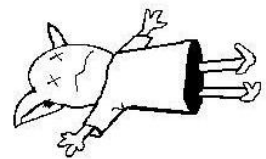
"Parsek" na webu:

<http://parsek.sfera.hr/>

i još:

<http://parsek.blog.hr/>

B.Švel

PARSEK je paradoksalno-sekularno glasilo SFere, Društva za znanstvenu fantastiku, privremeno u Aleji pomoraca 17, 10000 Zagreb. Izlazi kvartalno i još ponekad. Svi prilozi vlasništvo i copyright autora.

Uredio i prelomio: Boris Švel Dagi. Korigirao: Aleksandar Žiljak. Naslovnica: Michael Collins i NASA.

U pisanju ove priče sudjelovali su pripadnici Generacije 21: Ed Barol, Danijel Bogdanović, Ivana D. Horvatinčić, Antun Hernaut, David Kelečić i Sanja Tenjer. Ima njih još (autora Generacije 21, hoću reći), ali nisu bili uključeni u ovu pojedinačnu kreaciju.

Generacija 21

ISFRUSTRI DI MONSTRE

Žarulja zatreperi i vampir opsuje kad si je očnjakom promašio venu na zapešću. Iščupa bolnu ruku sa zuba, opet opsuje. Pogleda žarulju, otresajući ranjeni ud. Rana će mu se brzo zatvoriti, pa će opet pokušati pocuclati štogod krvi iz svoga tijela. Jebiga, kad ne možeš izaći iz kuće, moraš se snalaziti za hranu kako znaš.

Ništa, žarulja je normalno svijetlila. Pomisli je promijeniti, za svaki slučaj. *Što ako pregori i ostavi me u mraku? Samog...* Vampir se strese od jeze i zavrti glavom. Spusti pogled na mali crno-bijeli televizor što je ležao u uglu smrdljive sobe. Ako mu itko može raspršiti strah i loše misli o pregorenim žaruljama u tri sata ujutro, onda je to dr. Freund.

Starac je upravo vršio jednu od svojih poznatih psiholoških analiza. Ovoga puta, klijent mu je bio C.C. Capwell u 1486. epizodi *Santa Barbare*, koja se upravo prikazivala na velikoj plazmi u doktorovoj ordinaciji.

"... Radi se o hipersenzitivnoj i visoko depresivnoj osobi... paranoidnim interpretacijama situacija i... psihosomatska nadgradnja s hipohondrijskim fiksacijama. Umjesto da kao običan psihijatar... upotrijebio sam... osmišljene kao kombinaciju kognitivno-bihevioralne i psihoanalitičke terapije... vrlo kratkom periodu pokazao značajno poboljšanje, napravivši još jedno u nizu djece sporednim ženskim likovima..."

Kako taj čovjek samo zna pogoditi bit, pomisli vampir i zgrabi telefon koji mu je ležao u krilu. Utipka broj, a dr. Freund na tv-u reče vedrim glasom: "Oh, imamo prvog večerašnjeg klijenta! Halo? Tko je s nama?"

"Dr. Freund, ovdje Lucijan Ferić", žarulja opet zatreperi i vampir prestravljeno uzdahne. "Imam jedan p-problem."

"Koja slučajnost!", nasmiješi se doktor na tv-u. "Ja baš imam jedno rješenje! Recite."

"Ja... ja se panično bojim mraka, doktore."

"Oh, pa to nije tako strašan problem. Mnogi ljudi se boje mraka."

"Ljudi da. Samo što sam ja *vampir*, doktore."

Dr. Freund napravi kiseo izraz lica. "E, to jest problem."

"Zatvoren sam u ovome sobičku i ne mogu izaći van. A moram jesti, doktore!"

"Zašto ne možete izaći?"

"Pa razmislite malo. Vampiri po danu spavaju jer nas sunčeva svjetlost ubija. A ja po mraku ne mogu izaći jer se bojim tame. Doktore, ja UMIREM od gladi! A ne mogu umrijeti, jer sam vampir! Tu i tamo isisam nešto krvi iz samoga sebe, ali to nije to. Vampirski krv je hladna i bez okusa... Fuj! A štakori više ne dolaze. Pokušao sam sa žoharima... Doktore, nemojte *nikada* jesti žohare!"

"Bez brige."

"Gledam vašu emisiju svaku noć i mislim da mi vi jedini možete pomoći!"

"Dobro, Lucijane, recite mi koji su uzroci tom vašem strahu od mraka?"

"Pa...", žarulja još jednom zatreperi i odjednom zidovi natopljeni vlagom nestanu u tami. Lucijan cikne i počne vrištati: "PREGORILA JE! PREGORILA JE!"

Baci telefon iz ruke, pokušavajući se sjetiti gdje se nalaze rezervne žarulje, ali panika mu je paralizirala um.

Dr. Freund mu je s tv-a vikao da se smiri, da duboko diše, ali Lucijan je samo bjesomučno skakao po sobi. Tada dotrči do televizora i priljubi svoje lice na blješteći ekran.

"Svjetlosvjetlosvjetlo...", cvilio je.

"Tako je", reče dr. Freund. "Televizor je svjetlo i dok je televizor upaljen, ništa vam se ne može desiti..."

Čim je to izustio, Lucijan osjeti čudno nadiranje adrenalina, kao da pada s velike visine, i odjednom osjeti kako mu glava i tijelo propadaju kroz crno-bijeli ekran. Zamlatara rukama, ali osjećaj padanja je bio presnažan i vrtoglavica mu obuzme sve osjete.

Sruši se na pod. Osvijetljen - bez mraka. Podigne se na laktove i ugleda dr. Freund pred sobom, u boji. Sjedio je u fotelji i zgroženo buljio u njega.

"Š-što ja radim ovdje?", promuća, ogledavajući se po doktorovoj ordinaciji. Freund pokaže rukom na veliku plazmu koja je zauzimala gotovo cijeli jedan zid. U gornjem desnom uglu, pisalo je *EKTO*. Još uvijek je trajala *Santa Barbara*.

"Ispali ste iz televizora."

"To se često događa kod vas?"

"Ovo je prvi put", Freund će zbunjeno. "Vi ste... Lucijan, pretpostavljam."

Vampir kimne glavom i ustane. Na ovakvom osvjetljenju shvatio je koliko je zapravo zapušten i prljav. Kosa mu je bila masna i spuštala se do polovice leđa, brada umrljana krvlju i ostacima štakora, odjeća poderana...

"Pa", reče Freund, "kad ste već ovdje, mogli bismo nastaviti s terapijom. Lezite na kauč i recite mi zbog čega se bojite mraka?"

Lucijan se polako smjesti. "Nisam četrdeset godina izašao iz svoje sobice, doktore. Sve mi je ovo čudno... Ovaj... Znae, sad bih vas tako rado ugrizao, jer stvarno umirem od gladi... Zadnji put sam pio ljudsku krv prije

četiri godine kad me neka cura došla pitati je li iznajmljujem stan. Ali, ne mogu. Mislim, vi ste dr. Freund! Vaše emisije me održavaju da ne poludim. Ne bi bilo u redu od mene. Da... Nikad ništa nije bilo u redu od mene.

Kad sam bio mali, otac me uvijek tukao kad sam nešto radio bez da njega pitam. Mama me branila. Govorila mu je - *nemoj ga tući, vidjet će se ožiljci kad bude u školi!* Onda me ona spuštala u kanti u jedan presušeni bunar koji se nalazio u blizini našeg imanja i morao sam čučati u njemu cijelu noć. Jedne noći, dok sam bio dolje, netko je ubacio čovjeka u bunar i skoro me pogodio! Mislio sam da ga je netko ubio, pa su se htjeli riješiti trupla, jer je tijelo bilo obliveno krvlju. Ali, dok sam ga pregledavao, čovjek je otvorio oči i nasrnuo na mene. Onesvijestio sam se od bola. Kad sam se probudio, ležao sam u svome krevetu kod kuće, u groznici. Dolazili su neki doktori i rekli mojima da me ugrizao vampir. Moji su me tada izbacili iz kuće i rekli mi da će mi probosti srce ako se ikad vratim.

Počeo sam lutati po svijetu, jesti što god mi je došlo pod ruku, sve dok nisam susreo grupu dječaka-vampira pod jednim mostom. Postao sam jedan od njih, ali uvijek su tražili od mene da radim sve prljave poslove, uvijek su me ismijavali, a ja se nisam mogao usprotiviti jer su me roditelji tako naučili. I onda, jednom su me nagovorili da ugrizem jednog slijepog čovjeka u parku.

Nisam znao zašto se smiju, sve dok ga nisam ugrizao. Zbog nekog razloga, njegova sljepoća je prešla na mene. Dečki su znali da će se to desiti, ali mi nisu htjeli reći. I postao sam slijep. Sedam godina sam bio u potpunome

mraku, jeo ono što su mi gurali u usta, a to nisu bile lijepe stvari, doktore! I onda sam poludio i pobjegao. Bilo mi je užasno! Mrak oko mene, a ja moram bježati od ljudi i hraniti se njima. Ne znam kad je dan, kad je mrak. Pukom srećom sam jedne noći uspio uhvatiti ženu i ugristi je.

I čim je njena krv krenula kroz mene, vratio mi se vid! Ali, kad sam ugledao noć oko sebe, prestravio sam se da nisam opet oslijepio. Doktore, otada osjećam paniku čim pomislim..."

Završetak rečenice je ostao visjeti u zraku jer je ordinaciju ispunila mumljajuća grmljavina. Ekran plazme na trenutak se zacrni, a doktor i vampir se okrenu prema njemu.

"Ne opet...", izusti Freund kad televizor počne bljuvati more spodoba i nakarada, koje su jedna za drugom padale na pod ordinacije.

Bože mili, pomisli Freund gotovo očajnički, *kakva su to bića...*

Jest, želja koja je motivirala njegovo postojanje oduvijek je bila vlastita ordinacija sa određenim brojem klijenata koji će mu masno plaćati ležanje na kauču i razgovor o svojim iracionalnim frustracijama i mukama svakodnevnog života. Kad se odlučio za svoju struku, duboko je vjerovao da će ljudi jedva dočekati imaginarnog prijatelja koji, osim što pruža društvo u trenucima samoće, omogućava izvanredan terapijski pristup i savjetovanje prilagođeno klijentu - no ljudi uglavnom nisu željeli imaginarne prijatelje, a i oni koji su ih željeli, obično su bili zainteresirani za vitezove, princeze, duhove i slične nerealne družbenike. Na tržištu imaginarnih prijatelja, nitko nije želio psihijatra.

Nije mu preostalo ništa drugo nego iznajmiti mali prostor za ordinaciju, no svi oglasi koje je davao u novine i na internet (da, čak i na internet!) pokazali su se uzaludnima, pa je počeo emitirati vlastitu TV emisiju znakovitog naziva "Dr Freund", u očajničkoj nadi da će tako privući bar jednog klijenta.

Međutim, pod "klijent" nikako nije mislio na luđaka uvjerenog da je vampir za kojeg se pokazalo da je ZAISTA vampir, kao ni na ostala čudna stvorenja koja su mu kroz televizor upala u ordinaciju/studio.

Osim uspaničarenog Lucijana, žgoljavog VAMPIRA žučkaste kože i masne kose, još je jedan došljak imao dugačke očnjake. On je, međutim, izgledao kao maneken upravo sišao s modne piste. Bila je tu i jedna dlakava zvijer odjevena u crvenu jaknicu i uske kožne hlače, s glavom nalik na vučju, no vrlo malih zubiju (koji su se vidjeli jer je stvor, poput pravog vuka, dahtao isplaženog jezika). Krzno mu je bilo dugačko i pažljivo njegovano, uredno podrezanih vrhova, no mjestimice otpalih pramenova, pa se vukodlakova koža s crvenim mrljama jasno vidjela.

Freund bi čak i probavio ovu trojicu zubatih da nije bilo mumije koja se neprekidno češala po svim, pa i onim nepristojnim mjestima, i krilate kipolike zvijeri koja je imala ljudsku glavu i tijelo, činilo mu se, lava s krilima.

Zamalo je pomislio da je i sam napokon poludio, no introspektivnim skeniranjem svog uma nije našao niti jedan uobičajeni simptom.

Uzdahnuo je i u nemogućnosti nalaženja boljeg rješenja, prihvatio situaciju. *Naposljetku, pomisli, bolje i ovakvi klijenti nego nikakvi.*

"Ovaj...", nakašljao se znakovito, nastojeći privući pažnju. Glave su se okrenule prema njemu. "Dobro večer."

Spodobe su ga promatrale neko vrijeme, a onda vampir-maneken prozbori:

"Gdje smo? Tko ste Vi?"

"Ja sam dr. Freund, a ovo je moja ordinacija. Vi ste svi... pa, ispali iz televizora."

"Nemoguće", reče mumija, i dalje se češujući. Nešto ogavno, nalik na gnoj, procurilo je kroz zavoje na njenoj glavi. "Vi ste televizijski lik. Upravo sam gledala vašu emisiju i..."

"Upala kroz televizor, da, znamo", zareži dlakavac s glavom vuka; međutim, iz njegovih je usta to režanje zvučalo kao cvilež šteneta.

"Ne moraš biti takav", potišteno će mumija. "Imam dovoljno problema i bez vukodlaka koji sipa sarkazam na svakom koraku."

Vukodlak zbunjeno pogleda svoje noge, očito se pitajući kad je on to uopće zakoračio.

"Kako je moguće da smo upali kroz televizor?", upita ušminkani vampir. Freund slegne ramenima.

"Ni sam ne znam", odvratila. "Izgleda da će to morati ostati zagonetka."

"Oh, ne!", progunđa sfinga, frustrirano zamahnuvši krilima. "Zar opet?!"

"Ovo ti nije prvi put da si prošla kroz televizor?", zainteresirano će vampir. Koliko je Freund mogao procijeniti, on je bio najpristojniji u skupini.

"Ne, majmune", mrzovoljno frkne sfinga. "Zapravo..." Okrene glavu prema psihijatru. "Vi ste psihoterapeut, ne? Možda mi vi možete pomoći."

"U vezi kojeg problema?", uslužno zapita Freund.

"Imam stravičnu i nepodnošljivu fobiju od bilo kojeg oblika zagonetki i..."

"Hej, čekaj malo!", uleti Lucijan, ohrabren blještavom svjetlošću reflektora. "Ja sam prvi došao i doktor i ja smo već počeli razgovarati o mojim problemima!"

"Kad smo kod toga, mislim da je meni pomoć ipak potrebija", umiješa se ušminkani vampir. "Platit ću koliko je god potrebno, kojim god platežnim sredstvom želite."

"Tebi je potrebija?!", vukodlak u očaju zamahne manikiranim šapama. "Ako itko ovdje ima nekakvu potrebu, onda sam to ja! Pogledajte mi zube! Kakav je to vukodlak bez velikih očnjaka?! Pogledajte mi rep! Mislite da želim nositi ovakve čvorove?"

Svi istovremeno bace pogled na vukodlakov rep. Zaista, bio je zavezan u mašnicu.

"Jao, momci", zacvili mumija, "zar ne vidite da je meni najteže?"

Prije nego je Freund stigao reagirati, svi su počeli vikati uglas, opisujući svoje muke i tegobe, tražeći povlašteni tretman, Lucijan se uporno pozivao na pravo prvenstva, a došlo je i do naguravanja. Vampir-šminker je s prezirom odgurnuo Lucijana, spominjući pritom kanalizaciju i njegovu kosu u istoj rečenici, Lucijan ga je pokušao udariti, a vukodlak se spremno našao pred njim i podigao ga u zrak. Sfinga je sa zanimanjem promatrala zbivanja mrmljajući nešto o Big Brotheru, a mumija je i dalje cviljela i ledima grebla po zidu, ostavljajući na njemu žućkaste mrlje.

"Stanite!", vikne Freund podigavši obje ruke u zrak. "A da održimo grupnu terapiju?"

Svi su zastali na trenutak, razmišljajući o prijedlogu, a onda se oduševljeno složili, skidajući psihijatru velik kamen sa srca. Već se pobojao da će morati potražiti utočište ispod stola ili pokušati uskočiti u televizor.

Nakon nekoliko minuta natezanja s neobičnim klijentima (vampir šminker nikako nije htio sjesti pored mumije, s gađenjem se žaleći na gnoj koji je povremeno curio između njenih zavoja), uspio ih je posjesti u krug i uvjeriti da je najbolji način da odluče kojim će redosljedom iznositi svoje životne priče izvlačenje slamki. Sfinga je izvukla najkraću slamku i slavodobitno se iscerila ostalima.

Zatim ih je zamolio da se predstave.

"Ja sam Lucijan Ferić", reče Freundov prvi gost.

"Teodor", vampir-šminker se blago nakloni.

"Samo Sfinga", promrmlja krilato stvorenje.

"Jean Michel", predstavi se vukodlak popravljajući nabore jaknice koja je neodoljivo podsjećala na zlatno doba Michaela Jacksona.

"Ja ne znam kako se zovem", snuždeno će mumija. "Ne znam ništa o svojoj prošlosti, čak ni jesam li muško ili žensko."

"Oh", Freund je prevrtao informacije o poremećaju spolnog identiteta u glavi. "Pozabavit ćemo se time malo kasnije. Sfingo, vjerujem da ste na redu. Što nam možete reći o sebi?"

"Hvala vam doktore. Vidite, moj problem je počeo još u doba antike", Sfinga mrzovoljno uzdahne. "Edip...sve je počelo s tim

idiotom... što bih sve dala da ga se danas mogu dočepati kandža. Uh, rastrgala bih tog pametnjakovića na sve četiri strane svijeta. Život je uistinu bio dobar prije nego se on uspeo do mog brijega. Svaki dan sam ležala na suncu u blizini velebnog grada Tebe i grickala kosti tebanskih plemića. Stvarno, to plemstvo je u ono drevno vrijeme bilo dobro uzgojeno", Sfinga odmjeri prisutne i smješkajući se, zapne pogledom na vampiru Teodoru. "Kad smo već kod toga, drago mi je vidjeti da se ovdje nalazi netko tko se čini ukusan. Ovaj... netko s ukusom", brzo se ispravi.

"Da nastavim dalje, nisam ja kriva što su redom svi ti plemići bili idioti. Dobro, oni si bar nisu jebali majku, ali svejedno su bili idioti. No ne mogu ih kriviti, ipak su me zagonetkama učile same Muze.

I onda se pojavio taj budući mamojebač i odlučio se praviti pametan. Trebala sam ga ubiti na mjestu bez pitanja, ali to bi mi bilo ispod časti. Između ostaloga, prikratila bih današnju psihologiju za prekrasan pojam Edipovog kompleksa. Nadam se, doktore, da ne srećete puno takvih u poslu. Ako vas koji muči, rado ću probaviti njegove probleme umjesto vas", spomene s velikim osmijehom.

"Čekaj malo!", iznenada uzvikne Mumija koja se sve dotad doimala potpuno nezainteresirana za Sfinginu priču, trljala stražnjicu o pod i zaneseno zurila u Teodorovo lijepo lice. "Koliko je meni poznato, ta sfinga je počinila samoubojstvo. Gledala sam dokumentarac o tome. Ti si najobičnija fulirantica!"

"Molim?", ljutito Sfinga plane. "To je veća laž od one da je Kolumbo otkrio Ameriku.

Istina, Edip me iznenadio. Znao je odgovor na moju zagonetku. Tada mi se kost koju sam grickala pomakla i zapela u grlu od šoka. Teturala sam na sve strane, ne mogavši doći do daha, a sve to na moju sramotu pred tim idiotom Edipom. Nisam gledala kamo idem i tada sam se odjednom survala niz liticu u ponor.

Da stvar bude još gora, a evo ovdje rezultata, uvriježeni pisac Sofoklo je napisao da sam se ja, ponosna Sfinga, sama bacila od sramote i tako poginula. Kladam se da mu je njegov mecena dao ograničenje od deset svitaka za taj dio jer da se samo sjetio pogledati dolje, imao bi još štošta za napisati. Na primjer, da sam u padu slomila krilo, četiri rebara, bedrenu kost i da mi je jedna šapa visjela pod krivim kutom od 120°. Mislim da bi moje medicinsko izvješće zauzelo pola drame pa je prokletim urednicima bilo puno lakše proglasiti me mrtvom. Da nismo bili u antici nego u realizmu, sigurno bih došla na svoje."

"Hmm...", promrmlja dr. Freund zamišljeno. "Zanimljivo... Recite mi, Sfingo, zbog čega smatrate da vam je potrebna terapija? Radi li se o traumi koju ste proživjeli prilikom pada?"

"Pa gledajte doktore, istina je da si je prokleti Edip jebao majku dok je meni trebalo tri mjeseca da se oporavim od pada. I dan danas šepam na tu jednu šapu. No problem je mnogo gore prirode.

Naime, zamrzila sam zagonetke. Kada danas stojim pored kioska dobivam napadaj panike čim vidim *101 skandi*. Od pomisli na Sudoku mi srce udara kao ludo, a od Kankura trčim na WC izrigati dušu. Mislim da sam

jedino živeće biće koje u potpunosti suosjeća s Gollumom. Stvarno, ono Bagginsovo pitanje *'Što imam u džepu?'* uopće nije bilo zagonetka. Ti pisci ponekad stvarno znaju biti đubrad prema svojim likovima."

"Pričaj mi", prezirno frkne vukodlak. "Moj narod oduvijek prikazuju prljavim i grubim, a pogledajte mene. Ja sam čak i u plesnu školu išao."

"Gospodine Jean Michel", psihijatar će dostojanstveno, popravivši naočale koje su mu malo kliznule s nosa, "doći ćete na red. Poslušajmo Sfingu do kraja."

Upiti vukodlaku pogled pun empatije i razumijevanja kako bi mu jasno dao do znanja da on, dr. Freund, ima dovoljno profesionalnih kapaciteta za sve njih. Zatim se ponovno obrati Sfingi: "Hmm, fobija od zagonetki, dakle, s jasnim psihosomatizacijama. Jeste li već pokušali poraditi na tom problemu? Kako se nosite s tim?"

"Ne nosim se s tim nikako", tužno će Sfinga. "Danas se više ne usudim izaći van iz brloga. Kad god krenem ulicom, ljudi me zaustavljaju na sve strane i mole da im postavim kakvu zagonetku. Te štetočine su se toliko danas namnožile da su posvuda! I svi misle da su pametni. Kao, mogao je Edip pa može bilo tko." Negodujući zavrti glavom. "Stvarno, ne mogu to više trpjeti. Dane sam uglavnom provodila gledajući TV i postajući sve zabrinutija za svoje mentalno zdravlje jer sam ponekad okretala program na Big Brother. Nadala sam se da će netko imati milosti i ubiti me prije nego što se i sama prijavim za to."

Mumiju Sfingina sudbina nije previše dirnula, smatrala je da malo okrhnete taštine ne

zaslužuje toliku paranoju. Najlakše je okriviti pisca ili mamu. Pažnju joj je zaokupila zvijer pored nje, točnije, otočići unakažene kože koji su se nazirali ispod njegovanog krzna. Zapazila je da vukodlak dermatološki problem nastoji prikriti ekstenzijama. Bilo je to dovoljno da pobudi njeno sažaljenje i simpatije, ali diskrecija joj očito nije bila jača strana. Uprijevši prstom u očerupani komadić upaljene kože, uzvikne: "Što ti se dogodilo s kožom i krznom? Ovo zbilja izgleda bolesno."

Svi su se nagnuli da bolje vide prije nego je Jean Michel ekstenzijom pokrio ružni ožiljak, osim Teodora koji je zgrožen prizorom, zažmirio. Polako je odbrojavao unatrag od 10. *Ovo nije samo horor po likovima koji se ovdje nalaze. Ovo je jezivo.* Već je primijetio poglede koje su mu neki dobacivali - poglede požude ili gladi, svejedno, navikao se on na sve. Otvori oči prezrivo pogledavši onu ofucanu, izgladnjelu bijedu od vampira. Ostali bar mogu gledati u njega, odmoriti se na njegovoj ljepoti, a on mora patiti i dalje.

"Oprostite", upita dr. Freunda, "da nemate kojim slučajem čarobno ogledalo?"

"Molim? Ne, mislim da nemam takvo nešto. Zašto?"

"Želim se vidjeti, eto zašto, ne mogu više živjeti ovako. Čarobna televizija, čarobno ogledalo, zašto ne? Ovaj mračni ružni svijet u kojem se krećem usisava me u sebe, hrani se onim što je jedino meni uskraćeno, mojom ljepotom. Ubija me što jedino ja ne mogu sebe vidjeti - znate, vampiri nemaju odraz. Čarobno ogledalo bi moralo pošteno odgovoriti na pitanje koje mu se postavlja i napokon bih vidio sebe, shvaćate?"

"Ne, ne mislim da uopće postoji nešto takvo, ali shvaćam vaš problem. Ipak... možda postoji nešto što bi vam svima moglo pomoći, možda", zamišljeno pogladi bradicu, kružeći pogledom po prisutnima. "Dajte ipak da prvo čujem i ostale, može?"

"Pa dobro, jebemu, samo malo!", vikne Lucijan iznenada, raširivši ruke. Teodor zgađeno okrene glavu, zastenjivši kad ga je zapuhnuo vonj pazuha tog hodajućeg smetlišta. Svi ga pogledaju.

"Doktore Freund, ja sam došao ovdje prvi, a vi me sad tu ignorirate i slušate gluposti ovih... Vidite ih! Sve neke nakaze!"

"A Brad Pitt se javio za riječ", promrmlja Teodor teatralno začepivši nos. Začuje se hihot.

"Molim vas, gospodo, umirite se! Ovo nije nimalo konstruktivno. Svi ćete doći na red. Ali, prije toga moramo *investi red*", reče dr Freund umirujućim glasom.

"Ja sam bio prvi!", počne Lucijan opet, ali ga doktor prekine.

"Molim vas, Lucijane, smirite se", reče blago, koristeći svu svoju umješnost u odašiljanju empatije klijentu. "Evo, ako se slažete, ja bih ostalim članovima sažeo ono što ste mi dosad ispričali o vašim problemima."

Prljavi vampir kimne s oklijevanjem.

"Dakle, Lucijan je u djetinjstvu proživio traumu kad ga je majka pred ocem koji ga je htio tući sakrila u bunar", započne psihijatar. Svi su, za divno čudo, pažljivo slušali dok je prepričavao Lucijanovu tragičnu priču. "...Lucijan je od tada razvio izrazitu ligofobiju i miktofobiju, odnosno paničan strah od mraka."

"Zbilja nezgodno", podrugljivo će Teodor.

"Nezgodno... *Ti* si nezgodan, a tu misliš da nisi!", ljutito odvratila Lucijan "Pokušaj ti živjeti u neprekidnom strahu da će žarulja pregorjeti!"

"Lucijane, jeste li svjesni da je vaš strah sasvim iracionalan i da vam se u mraku ništa neće dogoditi?", upita dr. Freund. "Dapače, mrak je vaš zaštitnik, zar ne? Čuva vas od Sunčevog svjetla. Jeste li pokušali tako gledati na stvari?"

Lucijan ponosno podigne nos, zadovoljan što je opet u prvom planu. "Naravno da jesam, doktore! Al teško je *gledati* na mrak kad si slijep, mislim..."

"Uh!" Psihijatar se frustrirano počese iza uha. Da, etika struke mu je zabranjivala da razvije ikakve emocije prema svojim klijentima, ali kako prije ovih čudaka ionako nije imao klijenata, tu vještinu nije dospio razviti. Shodno tome, prljavi vampir mu je počeo ići na živce. Možda je vrijeme za promjenu metode, pomisli. "Možda bi bilo dobro da napravimo pauzu, ha, Lucijane? Jean Michel, biste li vi voljeli reći nešto o sebi?"

"Itekako!", Vukodlak se zadovoljno isprsi, očigledno sretan što je došlo njegovih pet minuta.

"Počnimo od vaših ozljeda. Što vam se i kako dogodilo s kožom... ovaj, s krznom? I kako se osjećate zbog toga?"

"Ma, idite vi lijepo u kurac i s pauzom i s terapijom i svime, znate doktore!", progundala Lucijan kad se uspio dovoljno pribрати od Freundovog vazelinskog odjeba, pa bijesno odmahne rukom i sjedne pred *EKTO*-plazmu gledati *Santa Barbaru*. Dvije-tri glave ga

nezainteresirano pogledaju, pa se vrte na vukodlaka.

Nakon početnog entuzijazma Jean Michel se malo primirio. Spoznaja da je prije samo nekoliko trenutaka divlje spašavao svoje ekstenzije, natjerala ga je da započne svoju priču pomalo nelagodno.

"Ma, pokušao sam ja objasniti ekipi, još dok smo bili na skijanju u Schlamingu, da lasersko uklanjanje dlaka neće upaliti u mom slučaju, ali eto... Malo tripova, malo cuge i sada imam spaljeno tijelo sa mjestimično izraslom dlakom. Pobogu, izgledam više kao pokisla seoska kuja nego kao pripadnik zlatne vukodlačke mladeži. Kada sam se vidio u ogledalu", vukodlak tužno zavrti glavom, a jedan od vampira zavidno uzdahne, "znao sam da će me stari masakrirati. I to doslovno, tako vam to kod nas ide, a znajte da ne koristimo srebrno oružje tako da to zna potrajati danima. I nisam pogriješio, taman kad sam obukao svoju Michael Jackson jaknicu, znate onu iz spota za *Thriller* i krenuo da ću ugasiti televizor, na kojem si ti nešto laprdao, uletio je moj stari sa satarom u jednoj i bodljikavom žicom u drugoj ruci. Što da vam kažem, on me i inače mlati zbog moje metro furke ali ovo je stvarno pretjeralo, da budem iskren s vama, usro sam se u gaće. No kada je krenuo na mene, uspio sam se nekako izmaknuti, što je veliki podvig obzirom na to da mi je stari prava vukodlačko-tajkunska sirovina, ali sam pao na televizor i završio ovdje. I što mi je sada činiti doktore, pomozite nekako!", zavapi Jean Michel i popravi jednu od ekstenzija.

"Hmmm...", Psihijatar je zamišljeno gladio bradu, ne primjećujući da mu je dotična

radnja počela prerastati u tik. "Razgovarajmo još malo o vašoj pozadini, Jean Michel. Ne, ne toj pozadini", doda brzo jer se vukodlak počeo zbunjeno ogledavati i ustajati u pokušaju da si pogleda stražnjicu. "Spomenuli ste da vam je otac tajkun i da ste pripadnik zlatne vukodlačke mladeži. Možete li nam to malo detaljnije objasniti?"

"Ne."

"Zašto?", zbunjeno će Freund

"Pa kad bi mi stari saznao da sam vam to ispričao... Recimo samo da Markiz de Sade nema maštu za opisati taj spektakl. Mogu vam samo reći da masoni postoje, ali su vrlo dlakavi."

"Hm, a zašto vi zapravo mislite da bih vam ja mogao pomoći?"

"Od kud da ja to znam, pa ti si doktor!", začuđeno će Jean Michel.

"Hm, hm", promrmlja Freund sebi u bradu koju je, opet, zamišljeno češkao. "Znate, Jean Michel, meni se čini da izbjegavate definirati svoju glavnu frustraciju. Ako vam je neugodno pred grupom, nema vam razloga biti. Svi smo ovdje kako bismo riješili probleme. Dakle, što vas najviše muči?"

Prostorija je odjednom utihnula, čak su i muhe u strmoglavom obrušavanju prema mumiji zastale. Napetost prožme ordinaciju, a mistična magla promili svoju neuhvatljivu glavu iza kafe-aparata koji se strese i nevidljivom silom pomakne nekoliko centimetara te utihne.

Jean Michel duboko udahne samo da bi trenutak kasnije, oblikujući zrak u glasnica, izdahnuo.

"Imam malene očnjake."

Napetost napusti ordinaciju u potrazi za nekom drugom tvornicom tregera, muhe nastave svoj let prema gnojnom rajju, a trava ionako nije prestala rasti.

"Ovo se pretvorilo u sapunicu", promrmlja Lucijan, još uvijek gledajući Eden i Cruza kako se grle na ekranu. "Strah od mraka nije dovoljno dobar problem za doktora. Ali, mali zubi jesu. Ovo je psihijatrijska ordinacija, a ne Glumičićeva klinika! Šta nisi otišao kod nekog stomatologa da ti to riješi, a ne ovdje?", vikne, odmahnuvši rukom.

"Jesam, naravno da jesam", reče vukodlak glasom iz kojeg se mogla iščitati nervoza i ponavljanje odgovora po tko za koji put, "ali svaki put kad bih usadio implantate, tijelo bi ih kod prve preobrazbe odbacilo. Naime nisam se usudio otići kod našeg zubara jer bi se to vrlo brzo pročulo, a tada zajebavanju ne bi bilo kraja, tako da sam morao otići kod ljudskog stomatologa i zavaljat mu priču o maskenbalu. No zubalo mi nije isto kad sam u ljudskom obliku tako da...", tužno završi.

"U tom slučaju, moramo poraditi na tome da prihvatite vaše zube takvima kakvi su i zavolite ih", reče čvrsto dr Freund. "Nije tragedija imati male zube. Mnogi, ahm, imaju male - dijelove tijela koji se u njihovoj vrsti smatraju relevantnima, pa nauče živjeti s tim."

Vukodlak je netremice zurio u psihijatra apsolutno ništa ne komentirajući. Iako zvjerski, pogled mu je bio ispunjen bolom kakav je samo on, vukodlak s malim zubima, mogao razumjeti. I drugi su vrlo čudno pogledali doktora, očito probavljajući njegov komentar o kompleksima vezanim za male dijelove tijela.

Freund nervozno pročisti grlo, zaključivši da je možda ipak mrvicu pretjerao.

"U redu, Jean Michel, možda bi bilo dobro da vas malo ostavimo s tom... ovaj... idejom", reče. "Mumijo, biste li sada vi ispričali što vas muči?"

Mumija je bila u svom romantičnom filmu i nije čula doktora. Češkajući se, zurila je u Teodora zamišljajući ga kao Marka Antonija, a sebe kao Kleopatru. Samo što se nisu poljubili kad joj se vukodlakov lakat zabio u rebra. "Na redu si", zareži Jean Michael.

Još uvijek pod dojmom sanjarije, prekinute u najzbudljivijem trenutku, zamuckujući progovori: "Pa... Ovaj... Ne znam tko sam bila za života, kako sam i kada umrla, ni zašto mi je tijelo sačuvano od propadanja i omotano lanenim povojima. Probudila sam se na kamenom podu, među polomljenim daskama. Sve me je boljelo. Intuicija mi je govorila da sam prerano probuđena i da to nije mjesto na kojem bih trebala biti. Tamo su bila dva čovjeka u crnom; nazivali su me isušenom lešinom, govorili da će na meni zaraditi bogatstvo kad me stuckaju u prah i naprave čudotvorni lijek. Bila sam užasnuta. Htjeli su mi razrezati povoje, nož je već načeo jedan povoj i tad me je prvi put zasvrbjelo. Trzala sam se i izbezumljeno mumljala. Moji mučitelji su se prestrašili i pobjegli, ja također. Našla sam sklonište na groblju, u niši iza lijesa u nekoj otvorenoj grobnici. Bila sam strahovito umorna, ali povoji su me toliko iritirali da sam jedva usnula. Ne znam koliko dugo sam počivala u miru."

"Daj, nek' joj netko zamota i usta", promrmlja Lucijan.

"Probudila me galama. Oko mene su se tiskali ljudi i nagađali kako sam tamo dospjela. Nisam se usudila pomaknuti iako me jako svrbjelo. Otpremili su me u muzej gdje me Champollion osobno pregledao. Zbog bojazni da bi se hijeroglifi na mojim povojima mogli oštetiti, nije dozvolio da me odmah razmotaju. Odahnula sam. Pomisao da ležim besramno razgolićena poput mumija što sam ih vidjela u vitrinama, bila mi je nepodnošljiva. Pobjegla sam i otada lutam. Već dva stoljeća ne spavam zbog svrbeža. Što se više grebem, to je gore. Tijelo mi je upaljeno i puno čireva. Gadim se sama sebi, kako li je tek drugima kad me vide... Svi me se klone. Usamljena sam. Kad bih barem imala nekoga da me zagrlji. Televizija mi je jedina utjeha, još od serije *Dugo toplo ljeto*. Svakako sam se snalazila da bih je gledala, uglavnom vireći kroz prozore. U posljednje vrijeme živim u stanu nekih frikova koji su stalno ušlagirani. Kad me ugledaju, misle da haluciniraju. Ne trudim se skrivati pred njima. Najbolje od svega je da televizor nikad ne isključuju i ne bune se kad promijenim program. Obožavam ljubavne filmove i sapunice, ali ponekad me tako svrbi da ne mogu pratiti radnju. Vašu emisiju otkrila sam slučajno; program se promijenio sam od sebe; ovaj strašljivac je taman nazvao", reče pokazujući rukom na Lucijana. "Doktore, vi ste mi jedina nada."

"Opisujete tipični primjer amnezije", ustanovi dr Freund. "Savjetovao bih vam da se podvrgnete hipnozi, to bi moglo pomoći ne samo u prisjećanju, već i u određivanju traumatskog događaja koji je amneziju izazvao. A što se svrbeža tiče... Možda bih vam mogao

preporučiti dermatologa koji neće pobjeći kad vidi da ste, ovaj, mumija."

Mumija bolno zastenje: "Samo ne dermatologa. On će htjeti vidjeti moju kožu, a ja se... Od same pomisli da se skinem, sva se užarim od svraba. Hipnoza..." Odjednom je prožme tjeskoba. Što ako se u hipnotiziranom stanju sjeti da je muškarac? I to baš sad kad se zaljubila. Pored svih problema još će joj i homofobi zagorčavati život. No, možda bi kao muškarac Teodoru bila privlačnija. Duboko udahne i odluči: "Doktore, hipnotizirajte me."

"Drage volje, Mumijo", psihijatar se široko nasmiješi. Njegov ego je vrištao od sreće pri pomisli da će konačno svoja teorijska znanja o hipnozi moći primijeniti u praksi. "No hipnoza se ne smije provoditi pred publikom, tako da bih vam zakazao individualni termin nakon ove grupne terapije, može?"

"Pa... Može", odvrati mumija oklijevajući. Dio nje se nadao da će Teodor biti prisutan kad pod hipnozom otkrije da je nekoć bila npr. prelijepa egipatska kraljica.

"Onda je to dogovoreno", Freund važno izvuče svoj rokovnik i, otresavši paučinu i prašinu koja se na njemu nakupila, otvori ga i zapiše termin za hipnozu.

"Idemo dalje. Theodore?"

Vampir je šutio spuštene glave zamišljenog izraza na licu.

"Teodore, dajte recite vi sad nešto o tome što vas tišti?", ponovo mu se obrati Freund.

Teodor polako podigne glavu i zagleda se u žilu kucavicu na doktorovu vratu. "Što me tišti? Slijep sam doktore, slobodno to mogu reći jer ne vidim ono što najviše želim vidjeti. Sebe!"

"Ah, Theodore, ljudi uvijek najviše mare za ono što je najmanje bitno, najmanje stvarno. Znae koliko je ljepota podložna vremenu i ukusima, individualna i prolazna, tako da ..."

"Prolazna? Ja sam besmrtni, ništa kod mene nije prolazno. Znae li koliko je frustrirajuće kad ne mogu vidjeti rad kozmetičarke kojoj plaćam silnu lovu da bi radila s vampirom ili ono što moj frizer radi i..."

"Otkud ti ta fiks ideja da si lijep?", naceri se Lucijan.

"Molim? Zar misliš da ne vidim poglede koje mi ljudi upućuju, sve one komplimente koje primam i udvaranja i..."

"Krivo ti to tumačiš", prekine ga opet Lucijan. "Upucavaju ti se jer se vidi da imaš love, a komplimente ti daju jer se boje tvojih očnjaka."

"Ako misliš da me djetinjaste primjedbe pogađaju, varaš se, posebno od tebe, nakazo!" Fiksirali su jedan drugog pogledima neskrivene mržnje, napetih tijela, spremni skočiti jedan na drugoga.

"Stanite, molim vas, vaši se problemi neće riješiti svađom!", zavapi doktor podigavši obje ruke u vis. "Ne znam više kako vam pomoći ako se ne prestajete svađati i tući! Znae što, bojim se da ćete morati krenuti na jedno putovanje."

"Putovanje!", vrisne Lucijan užasnuto. "Jeste li vi prisebni? Ja ne mogu na nikakvo putovanje. Ne mogu putovati po danu, a noću je mrak, mrak, shvaćate li? Mrak!"

"Ma nema problema", nasmije se Sfinga. "Neki od nas mogu putovati po danu, a vampiri neka se namažu kremom za sunčanje."

"Slobodno povedite i ovog odrpanca", ubaci se Teodor gledajući Lucijana. "Stavite ga u lijes i nosite sa sobom."

"Idiote, u lijesu je mračno!", Lucijan skoči na noge, spreman u svom bijesu skočiti i na Teodora.

"Pa onda mu ugradite svjetlo unutra, i viktorijansko zvono tako da ga možete zakopati putem bez grižnje savjesti."

"Dosta!", vikne Freund podigavši obje ruke u zrak. "Gotovo je s ovom grupnom terapijom! Vama očito može pomoći samo Gral!"

"Gral?", Sfinga i Mumija upitaju uglasi. I ostali su se činili zbunjeni psihijatrovim prijedlogom.

"Sveti Gral?", Teodor je očito jedini bio upoznat s terminologijom.

"Da, Sveti Gral", uzdahne Freund iscrpljeno. "On vam može ispuniti sve vaše želje. Inače sam protivnik instant rješavanja problema, ali čini mi se da je ovo zaista iznimna situacija."

"Ali kako ćemo doći do svetog Grala?", Lucijan je zvučao nemoćno i izgubljeno, čime je zaradio suosjećajni pogled od strane Sfinge.

"Kao da je tebi to bitno", dobaci Teodor, podrugljivo se cereći. "Tebi ni Gral ne bi mogao pomoći."

Teodorov smijeh je naglo zamro kad ga je Lucijan dograbio, a ostali su ih razdvajali uz opću dernjavu. Prekinuo ih je gromki rezonantni glas iz televizora koji je prodirao kroz kosti i zaustavio ih zamrznute u pokretu.

"Govori vam Veliki Deus."

"Koji kurac!?", izvali Lucijan žmirkajući prema jarkoj svjetlosti što je blještala iz ekrana.

Sfinga je gundala: "O ne, namamljeni smo u Big Brother."

Oporavljajući se od straha i potajno se nadajući da im se javio drevni bog kojem se za života klanjala i prinosila mu žrtve, pa je se možda još sjeća, Mumija se usudi zapitati: "Koji deus?"

"Postoje mnogi bogovi", nadoveže se Teodor, "egipatski, grčki, keltski, slavenski, germanski... Nadam se da nisi jedan od onih koji su danas posve bez utjec..."

"Ja sam prvi od svih bogova, iskonski Deus", zagrmi iz ekrana. "Meni imate zahvaliti što ste ovdje i samo o meni ovisi dokle ćete stići i hoćete li uopće nekamo krenuti, zato izvolite pokazati malo poštovanja."

"Ali nekakvo ime sigurno imaš", uporno će Mumija, sve sigurnija da se obraća svom zaboravljenom bogu.

"No, kako se zoveš i koji je tvoj resor?", nestrpljivo će Jean Michel.

Dr Freund je uzalud svojim klijentima davao znakove da ušute. Navalili su s pitanjima, a neki su otvoreno izražavali sumnju te tražili čudesna izbjavljenja kao dokaz božanskih moći, bilo je i zahtjeva da se vrati *Santa Barbara*. Nisu shvaćali koliko opasan može biti deus koji sve snage ulaže u obnavljanje svog božanskog statusa. Sluteći katastrofu, svjetlost na ekranu je gubila intenzitet; dr Freund zavapi: "Molim vas, vjerujte mu, nemojte ga ljutiti..." Nitko se ne obazre na njega. Nemoćan, klone u naslonjač, proklinjući faustovski ugovor s Deusom i klijentelu koju mu je dobavio.

Odjednom osjeti kako naslonjač pod njim podrhtava i pleše uz taktove potmule tutnjave. Čvrsto zgrabi rukohvate. Kafe-aparat

također zapleše ispuštajući paru, a nikad upotrijebljene šalice zveckajući krenu u propast. Prvi red se obruši preko ruba aparata i tresnuvši o pod raspadne na bezbroj krhotina koje su se razletjele po cijelom studiju.

Podjednako naglo kao što je počelo, sve se smiri i zavlada nelagodan muk. Dr Freund obriše hladan znoj sa čela i pogladi bradicu. Najozbiljnije se zabrinuo da je Deus potrošio sve svoje moći ili još gore, uvrijedio se i napustio ih. Ekran EKTO plazme bio je crn, ne plav, i bez zvuka. Od Deusa ni traga ni glasa. Kako će sad klijente poslati Gralu? Pogleda hrpicu isprepletenih bijednika što ih je strah natjerao da zaborave međusobne netrpeljivosti i još uvijek ih drži zajedno, nalik na grotesknu skulpturu. Polako, kao da se odleđuju, u tišini, počeli su izvlačiti udove iz klupka.

"Govori vam Veliki Deus", začu se već poznati im glas, nešto tiši, ali prijeteći. Na sredini ekrana pojavi se točkica, a dr Freund odahne; čini se da su njegovi klijenti ovaj put shvatili koliko je situacija ozbiljna, stajali su mirno i pobožno kao u hramu. Glas oštro nastavi:

"Deusu se ne postavljaju pitanja, njega se sluša i pokorava mu se. U njegove se riječi ne sumnja, upamtite to, bagro nevjernička. Ako mi želite nešto reći, obratite mi se kroz molitvu, samo tako ću vas čuti. Želite li da vas uslišam, štujte me i častite. Na nevjernike milost ne rasipavam. Dozvali su me vaši vapaji, smilovao sam vam se i doveo vas ovamo, dr Freundu, najboljem stručnjaku za ovakve isfrustrirane nakaze kao što ste vi. Našao je rješenje za vas. Na vama je da odlučite, hoćete li lutati sami, bez vjere, i naposljetku odustati od spasenja ili

ćete vjerovati u mene koji imam moć povesti vas do Grala na najsigurniji i najbrži način."

Deus utihne, a Freund pročisti grlo. "Savjetujem vam da prihvatite Deusovu pomoć. Znam ga od prije i vjerujem mu. Dosad me nikad nije iznevjerio. Ako budete sami tražili Gral, možda ga nikad ne nađete, a i lako možete stradati."

"Ako vi tako kažete", smrknuto će Lucijan.

Bez previše buke, svi su brzo složiše, a Freund im predloži da se Deusu obrate molitvom. Ponizno pognutih glava klanjali su se pred plazmom, ponavljajući molitvu:

"Molimo te, svemogući Deus, povedi nas Gralu i spasi od nevolja naših..."

Ništa se nije događalo. Dr Freund je zabrinutu gladio bradicu i upozoravao svoje klijente da se mole i klanjaju bodrije čim bi primijetio da posustaju. Da mu o ovom nakaradnom aerobiku nije ovisila karijera, raspuknuo bi se od smijeha.

Konačno se na plazmi pojave šarene crte, a iz njih se oblikuju okretna vrata; molitva postane usrdnija, pa splasne kad se slika neočekivano izobličila i zatitrala; Dr Freund povede molitvu diktirajući rukama tempo i hrabreći klijente da ne odustanu. Slika se polako smiri i pred njima se ukažu trodimenzionalna okretna vrata. Polako su se i bešumno okretala.

"Govori vam Veliki Deus. Zasad ste se dovoljno molili. Imate dvije minute da napustite studio i jedan po jedan prođete kroz vrata na plazmi."

"Samo hrabro i brzo, bez gužve", Dr Freund se vrzmao oko njih strahujući da bi

ponovno moglo doći do izgreda, no više nikome nije padalo na pamet postavljati pitanja i prepirati se. Lucijan prvi uskoči između vratnica i nestane, a zatim se u tijesni prostor ugura Sfinga, Jean Michel krene odmah za njom, potom uskoči Mumija, zabrinuto se osvrnuvši na Teodora koji je ostao zadnji i jedini se sjetio pozdraviti dr Freunda na rastanku te mu zahvaliti.

Dr Freund izvadi iz džepa čistu bijelu maramicu, brižljivo presavijenu i otare njome oči orošene ganućem, umorno se spusti u naslonjač i prebaci nogu preko noge. Na plazmi je opet bila *Santa Barbara*. Pomisli da bi se u idućoj emisiji mogao pozabaviti zlobnom Ginom, no tad mu sine da to možda više neće biti potrebno. Posegne za daljinskim upravljačem i izbaci *Santa Barbaru* iz svog života. Bude li sve išlo prema planu, karijera će mu strelovito krenuti uzbrdo.

* * *

Nisu znali što ih čeka s druge strane ekrana. Čim su iskoračili, snažna svjetlost im opeče oči. Psujući i kukajući petorka je trljala oči, izgledajući kao krdo vrlo ružne uplakane djece.

"Govori vam Veliki Deus", začuje se. "Ne sklanjajte pogleda pred vašim bogom! Divite mi se! ODMAH!"

Poput bolesnih mačića počnu škiljiti kad su im se oči navikle na svjetlost. Pred njima je stajao autobus. Stari autobus. Lim je potpuno izgubio boju i sad je bio samo siv, izdašno ukrašen hrđom, izgreben, udubljen... i ono što ih je najviše iznenadilo - nije imao kotače.

Umjesto njih, ispod blatobrana su se pružale goleme, zelene skvrčene noge. Žablje noge.

"Što je ovo?", upita Teodor s podsmijehom. "Nemojte mi samo reći da trebam ući u tu kantu!"

Jean Michel ga gurne u leđa. "Šuti, budalo! To je bog!"

Teodor na to prasne u smijeh, a jedna žablja noga se naglo opruži i zabije mu se u međunožje. Bolno hukne i padne na koljena. Mumija se u trenu stvori kraj svog ljubljenog i zaštitnički ga obujmi, spremna braniti ga, no ujedno i zahvalna za neočekivanu bliskost.

"Velikoga Deusa ćete štovati!", zaječi božji glas. "Klanjat ćete mu se i moliti! Ulazite sad u mene, nemam vremena do sutra! Sveti Gral čeka!"

Potaknuti Teodorovim jaukanjem, polako se svi zapute u trošno vozilo. Klupe u njemu su bile drvene, bez presvlaka, a prozori prašni i umrljani otiscima dlanova. I peraja. I lišća.

Na vozačkom mjestu je sjedio ljudski kostur, prekriven paučinom i zgrbljen. Nije se micao, ali se odnekud iz njega čulo tupo mumljanje. Kao da pokušava nešto reći, ali ne može jer nema mišića i glasnica.

Čim posjedaše, vrata autobusa se uz škripu zatvore i vozilo iznenada odleti u zrak. Svi kriknu, hvatajući se za sjedala i jedni za druge. Mumija je grčevito stiskala uz sebe Teodora, natapajući njegovu odjeću ljubavnim gnojem, a on se nije opirao; stenjao je zatvorenih očiju i presavijajući se masirao bolno mjesto.

Bus iznenada počne padati. Opet vrištanje i letenje s klupa. Kad se bus srušio na

tlo, srušio se i kostur i ostao nepomično ležati, mumljajući. Bus opet odleti. Pa padne. Pa odleti...

Svaki skok je bacakao vozača/kostura na sve strane, ali se nitko nije usudio vratiti ga na njegovo mjesto jer su se svi morali čvrsto držati za svoja.

Dok je Lucijan promatrao gužvanje mumljajućih kostiju i slušao nečije povraćanje iza sebe, počne u sebi pjevušiti - nešto što je uvijek radio dok je kao mali odsluživao "kaznu" u bunaru - da ubije strah i prestane misliti na stalne nalete adrenalina dok je čudno vozilo skakutalo.

Dok bus gore-dolje skače,

Od straha si prljam gaće!

A svi vrište i nariču...

Odjednom se glas Velikog Deusa umiješa u njegovu pjesmicu:

Pusti bagru, neka viču!

Radije se meni moli,

Deusa ti svoga voli!

Lucijan se namršti, pa pogleda oko sebe. Očito nitko nije čuo Deusov glas. Svi su i dalje bili zabavljeni vrištanjem i ispadanjem iz sjedala.

Vampir slegne ramenima, pa nastavi u sebi:

Onda ću te molit', bože,

Smiri bus, ako može.

Slomit ću si ruku, nogu...

Deus ga opet prekine:

Ne moli se tako bogu!

Moraš mene jako hvalit',

Na oltaru mi žrtve palit'!

Mislit' na me prije jela,

Obožavat' moja djela!

Sklopit' oči, za me klečat'...

Lucijan reče:

Aha! I od straha drečat'!

Mraka ja se bojim jako,

Ne mogu se molit' tako!

Al', ako ćeš me ti izliječit',

Nišť me tada neće spriječit,

Da se molim...

Deus drekne:

Molim?!

Pa, ne mo'š boga ucjenjivat',

I sretan u životu bivat'!

Zbog strahova te vodim Gralu,

Tebe i tvoju družbu malu.

Ja ne liječim, ja sam bog!

Imam drugog posla svog...

Lucijan zbunjeno podigne obrve:

Zašto onda da se molim?

Deus vikne:

Zato što vas sve ja volim!

Lucijan reče:

I ja dr Freunda volim,

Al' nema šanse da mu se molim.

Nekoliko trenutaka Veliki Deus je šutio, a truli bus ih i dalje vozio prema Gralu u velikim žabljim skokovima. Vozač/kostur je letio gore-dolje i mumljao svoje.

Zatim bog bijesno pljune:

Ma mrš u pizdu materinu!

Lucijan htjede reći da tu nema rime, ali se u zadnji tren predomisli. *Ovo je neki isfrustrirani bog. Bolje držati jezik za zubima dok ih još imam!* Pa nastavi skladati svoje pjesmice.

* * *

Sfinga je već nakon prvih par skokova požalila što se odlučila pokoriti Velikom Deusu. Svakim novim skokom je mogla odletjeti na drugi kraj busa i slomiti krilo ili šapu. Kako je bila bacana na sve strane, prisjetila se svog kobnog pada niz liticu podno Tebe. Tamo je barem vidjela približavajuće dno, a ova vožnja busom je mogla potrajati u nedogled.

Ako ovo ovako nastavi, uskoro ću u Hadu opet vidjeti onog kretena, pomisli ogorčeno.

"Kakve su ti to čudne misli? Zašto mi se ne moliš?", začuje glas Velikog Deusa u svojoj glavi.

"Jesi ti lud?", upita ga, pokušavajući zabiti kandže u nešto pored sebe da se lakše pridrži. Zapitala se bi li to mogla napraviti na nekom od suputnika. "Kako da ti se molim dok proživljam ovaj cirkus? Znaš, za meditacije su obično predviđeni hramovi koji su mirna mjesta i tamo..."

"O kakvoj ti to meditaciji govoriš?", prekine je. "Ja želim da se diviš mojoj snazi i da mi prinosiš žrtve."

"Jesi li ti senilan? Žrtve su odavno izašle iz mode. Uostalom, kako da ti budem zahvalna kad ću zbog tebe uskoro završiti na istom mjestu kao onaj mamojebač?"

"O kome to stalno misliš?", ljutito će glas.

"Pa o Edipu, majmune jedan!"

"Tko ti je taj?"

"Molim? Ti ne znaš za Edipa?", Sfinga odvrati u nevjerici.

"Zašto bi me bilo briga za nekog bijednika? Ja sam Bog i jedino što me zanima su sljedbenici", odrješito će Deus.

"To da je bijednik se slažem, ali mi još uvijek nije jasno kako ne znaš za tu priču. Pa to su osnove klasične grčke književnosti koje danas zna svaki pubertetlija!", ljutito će Sfinga.

"Ma koga uopće briga za to?"

"A ne! Neće ići gospodine! Ja sam Sfinga koja govori svim jezicima staroga svijeta, hoćeš od sanskrta do aramejskog. Pročitala sam sve svitke iz Aleksandrijske knjižnice i Homeru ispravljala gramatičke greške! Neće meni jedan imbecil koji ne zna ni osnove mitova glumiti Boga! Gubi mi se iz glave prije nego što prijedem na književnost srednjeg vijeka!"

* * *

Valovi oceana boli postojano su zapljuskivali obale unutar Teodorove glave dok je zatvorenih očiju sjedio na škriputavom sjedalu smrdljivog autobusa. Nije primjećivao ništa oko sebe, niti gdje je niti pored koga. Iz obzora oceana u njegovoj glavi postupno stane izranjati golemo žarko crveno sunce prekrivajući nebo, ispunjavajući svaku šupljinu unutar njegove glave. Duboki glas zazvoni u njegovoj lubanji.

"Pomoli se, o ti bijedniče!"

"Što?", oprezno zaškilji na jedno suzno oko. Glas je očito bio samo u njegovoj glavi.

"Odaj mi dužnu počast! Molitve! Obožavanje!", zagrmi ogromno crveno sunce pulsirajući u ritmu glasa.

"Pakla mu, izlazi iz moje glave, ti... Arrrg!", bol u međunožju se pojača do nenasnosne bjeline kratkotrajnih nesvjestica.

"Molitva!"

"Dobro, dobro prestani, molit ću se", bol popusti do snošljivosti, a sunce u njegovoj glavi prestane pulsirati. "Bože naš koji jesi u autobusu, sveti se motor tvoj, budi cesta..."

"Što?! Što to trabunjaš? Kakva je to molitva?"

"A što bi ti htio?", progunđa u mislima. "Ja sam vampir. Čiste krvi i rođen takav. Zar misliš da sam išao na vjeronauk? Ja sam sluga pakla, Sotonin vojnik, ovo je najbolje što znam."

"Potrudi se bolje ili ćeš vidjeti svoga boga i to ne samo figurativno!"

"Dobro, smiri se, čekaj."

Teodor polako otvori oči. Ugleda mumiju do sebe, zadubljen u misli i opali je laktom, odgurujući je i odmičući se na sjedalu koliko je god mogao. Svi u autobusu bili su zaneseni u vlastitim mislima, neki bezglasno pomičući usne.

"Kako uspijevaš komunicirati sa svima nama istodobno?"

"Kako? Ja sam Bog, Veliki Deus, istodobno razgovaram sa stotinama, tisućama, milijardama!"

"Kako da ne. Da ti imaš nekog tko ti se obraća, ne bi se hvatao ovakvih kao što smo mi. Mora da ti se zadnji put netko molio kad..."

"Dosta! Ti bijedo!", Deusov glas prijede u skvičanje. Bol u Teodorovoj glavi eksplodira i on u naglom grču istrese sadržaj svog želuca po sebi i sjedalu ispred sebe.

"Pakla mu!", bezglasno vrisne, bijesno ustajući. "Moj Herucov kaput! Uništen! Dobit ću još i bore na licu od grčenja, ti šugo od Boga!"

Bijes ga preplavi, a vrelo sunce u njegovoj glavi stane se smanjivati i tonuti natrag u ocean.

Sjedne natrag u smrdljivo sjedalo, bijesno stišćući nosnice, i ponovno zatvori oči.

* * *

U posljednjih nekoliko stoljeća, možda i tisućljeća, ovo su bili najsretniji trenuci Mumijinog postojanja. Nisu ih mogli pokvariti ni svrbež, ni neudobnost autobusa, ni divovski skokovi koji su bili ozbiljna prijetnja njenim starim kostima, ni dosadni glas u njenoj glavi. Što se nje ticalo, putovanje je moglo potrajati zauvijek; pripijena uz Teodora i omamljena njegovim parfemom, osjećala se božanstveno. Ignorirala je glas koji joj je naređivao da se već jednom počne moliti. U njenim mislima nije bilo mjesta za molitvu, svi kapaciteti su bili zauzeti planiranjem romantičnog vjenčanja na mjesecini i slikama zajedničke vječnosti u kojoj će Teodor ogledavati svoju ljepotu u čarobnom ogledalu njene ljubavi.

Dosadni glas nije odustajao, postao je čak agresivan, udarao je u rebra i naguravao. Čvršće je zagrlila Teodora nastojeći nastaviti maštati.

"Glupačo, skuliraj se i prestani gnojiti tu klupu, nije ti to Teodor!"

Užasnuta, pusti klupu i poleti uvis kad je autobus naglo aterirao, zabije se u paučinu na hrđavom stropu i tresne natrag na klupu. Bol u

izударanim kostima bila je ništa u odnosu na duševnu bol, uzrokovanu Teodorovim uzmicanjem i ledom u njegovim prelijepim očima.

Shrvana ljubavnim jadom zaplače, a glas podrugljivo prozbori: "Jesi li sad vidjela svoga Deusa? Da čujem kajanje i molitvu, odmah!"

"Evo, evo, kajem se od sveg srca što uvrijedih Velikog Deusa...", započne grcajući u suzama. "...Molim te, dovedi me do Grala i pomoz da se riješim muke, budi milostiv i vrati mi moja sjećanja, možda sam ti se za života molila i prinostila ti žrtve, možda sam ti i hramove gradila, možda sam bila kraljica, moćna faraonka, tvoje utjelovljenje..."

"Moje utjelovljenje?! Jesi li ti pala na glavu?"

"Čini se... da jesam."

"I ja mislim, ovako vrijeđati Deusa! Na koljena!"

Mumija hitro klekne i iznova započne molitvu, ali nije se mogla koncentrirati. Išao joj je na živce taj oholi Deus koji nije znao za nikakvu drugu vrstu ljubavi osim prema samome sebi. I zašto ona uopće kleči pred njim? Možda bi on trebao klečati pred njom? Kad bi barem znala tko je! Možda nije bila Kleopatra, ali možda je božica s neke udaljene planete, odgovorna za gradnju piramida, možda je zbog neke važne misije uzela ljudski oblik i poput Isusa prihvatila ljudsku smrt. Pa ona je i uskrsnula kao i Isus! Pa da, tko je još vidio da je neka mumija uskrsnula, osim u hororima. *Kad bih se barem mogla sjetiti...*

"Molite se... Vi... Vi... Isfrustrirani komedijaši!", pjenio se Deus. Uzalud. "Svi na koljena!"

Trošio se u mahnitom nastojanju da čudovišta pretvori u vjernike. Umjesto da ga uzvise, njihove molitve su ga degradirale. Rugali su mu se i omalovažavali ga u svojim mislima, a Mumija se čak stavljala iznad njega, no to nije bilo ono najgore...

Jean Michel, kao ogledni primjerak zlatne vukodlačke mladeži, nije uopće razmišljao, te je svaki pokušaj Velikog Deusa da čuje njegove misli završavao osjećajem sličnim propadanju u crnu rupu.

Pokazat će on njima, ni upozoriti ih neće na veliko finale božanskog gnjeva. Akumulirao je preostalu snagu pripremajući se za posljednji skok. Bezbožnici su nagrnuli na prozore, radujući se poput djece koja su ugledala more, i ushićeno klicali: "Sveti Gral!" Na vrhu visoke stijene veličanstveno su blistala neonska slova *SVETI GRAL*, a autobus je letio, letio, sve više i više, stijena je bila sve bliže, i kad je konačno počeo padati, nastala je panika. Deus se zlobno smijao dok su putnici jedni preko drugih trčali prema stražnjem dijelu autobusa kao da bi ih to moglo spasiti; sudar je bio neizbježan.

* * *

Gotički zbor u Gralovim mislima je tugaljivo završavao svoju dionicu. Mogao je čuti samo pjesme o besmislu postojanja i crnoj smrti koja dostiže sve. Žudio je o svojoj jeseni, o propasti i umirućoj svijesti. Želio je biti poput male tinjajuće treščice na samom izmaku, one koju će iskra vatre napustiti svakoga trena i ostaviti je mrtvu, pougljenjenu i ružnu. Više ga nije bilo briga ni za pjesme, nježne pjesme o njegovom tužnom kraju, nit' ga je zanimalo

kako bi mirisale ruže na njegovom grobu, hladnom i zemljanom. Bilo mu je potpuno svejedno hoće li se svijet ikada više sjetiti da je postojao... Da je bio tu, među njima. Nije ga bilo briga za ništa, ni za koje biće na svijetu zbog kojeg je bio postavljen da služi.

Služba... pomisli. Da li je itko ikada upitao njega što bi on želio? Zar nitko nikada, pa čak niti Bog, nije pomislio da bi on mogao imati neku želju za sebe? Svi su oduvijek bili sebični gadovi koji su ga smatrali samo običnom stvari.

Pa što onda? Pa što ako sam samo stvar? Zar to znači da ja nemam pravo na svoje potrebe? Zar se moji snovi neće nikada ostvariti samo zato što sam od metala? Je li se onaj templarski kreten Jacques de Molay ikada sjetio da mi u ovoj proklesoj grobnici baš i neće biti tako zabavno? Budala je vjerojatno negdje bacio ključ i onda umro. Koji sebičnjak... Umrijeti prije nego što se adekvatno pobrinuo za mene. Idiot me samo postavio na postolje i otišao ne prebacivši ni pokrov preko mene. Da li se ikada sjetio da ja možda oksidiram? Ako ovako nastavi gotov sam za milijun godina! Što ako me nitko do onda ne nađe? Nadam se da se kurvin sin prži negdje u paklu...

Sveti Gral se nastavio družiti sam sa svojim mračnim mislima. Prolazio je kroz još jednu od brojnih emocionalnih kriza samoće, koje su ga mučile posljednjih osamsto godina. Da je netko vodio evidenciju, znao bi da nakon napada bijesa na Jacquesa de Molaya slijedi faza duboke depresije u kojoj je obično razmatrao kako bi se volio ubiti. Najčešće je zamišljao kako će mu prvo iskopati nožem sve dijamante iz drške. Tada bi ga takvog

poniženog i ogoljelog bacili u užareno željezo u kojem bi se polako otapao na blaženih tisuću šezdeset i tri stupnja, točki tališta zlata. Znao je da ne bi žalio, samo se pitao bi li osjećao kakvu bol dok njegova svijest polako nestaje.

Najednom, po prvi put nakon stotina godina, bio je prekinut u svojim razmišljanjima. Daleko na kraju njegove prostorije su bila mala vrata iz kojih je isijavala bijela svjetlost. Odande je čuo neobičnu buku. Nešto glomazno i metalno se sudarilo sa zidom. Vidio je sjene kako se miču na ulazu i čuo krikove koje je teško razumio, ali se mogao okladiti da su to bile psovke. Bilo je spomena raznih genitalija, krivotvorene vozačke dozvole i nešto o uništenoj Fendi torbici. *Što ti pojmovi uopće znače?*

Zbunjen, nije odmah shvatio da je napokon dobio posjetitelje. Poželio je skočiti od sreće, ali se ipak pribrao. Malo se razmrdao da otrese prašinu sa sebe. Ipak je bio važna relikvija i nije si mogao dopustiti da ga vide zapuštenog. Imao je tremu. Pokušao se sjetiti kako ono ide pravilan pozdrav na latinskom jer su to sigurno bili učeni i veoma važni posjetitelji. Pitao se što će poželjeti. Odlučio je biti dobar prema njima i dati sve od sebe kako bi im ispunio želje. Bio je tako ponosan na sebe što će konačno nekome pomoći.

Sva buka je najednom prestala. Zbunjeno je pričekao nekoliko trenutaka, pretpostavljajući da su i posjetitelji napeti. Pomalo je bio nervozan jer više nije vidio nikakve sjene na ulazu. Nakon nekoliko trenutaka, počeo je shvaćati da tamo više nikoga nema. Prvi posjetitelji nakon osamsto godina bili su u prolazu i odlučili da ga ni ne pozdrave. Šokiran

od nevjerice, nije shvaćao da sva ona depresija u kojoj je bio polako nestaje, a njeno mjesto zauzima bijes.

K-kako se usuđuju? Kako su mi to mogli napraviti? Zar misle da sam ja običan komad smeća koji će ih čekati zauvijek? Misle da ja jedva čekam da rješavam tuđe probleme samo zato jer me Bog takvog stvorio? E pa neću! Dosta mi je svega! Ja dajem otkaz, a ostali nek' se snalaze. Idem u život!

Sa svake strane Grala su se najednom izdvojile male ručice, a ispod postolja su izronile tanke, zlatne nožice. Gral je zadovoljno fućkajući skočio sa svog postolja i krenuo prema izlazu.

* * *

Tresnuli su na pod usred malog hodnika, popadavši jedni po drugima. Jauci i gundanja ispunila su prostor, Jean Michel je s izrazitom tugom promatrao svoj puknuti manikirani nokat/kandžu na desnom kažiprstu, Sfinga je ljutito otresla Lucijana sa svojih leđa mrmljajući nešto o konjima, Teodor je uspješno izmakao pokušajima Mumijinog zagrljaja; trebalo im je par trenutaka da uopće shvate što se dogodilo.

"Gdje smo?", upita Lucijan. "Ne vidim nikakav Gral."

"Budalo", promrlja Teodor svisoka, a zatim otvori vrata koja su mu bila nadohvat ruke, jedina u malenom hodniku. Sve glave se natiskaju u okvir vrata kako bi što bolje vidjeli što se nalazi s druge strane.

Zanijemili su.

Pred njima se prostirala velika, ispunjena... čekaonica.

Vještice, duhovi, trolovi i svakojaka druga bića sjedila su ili stajala, čineći tako popriličnu gužvu. Jedna je vještica nezainteresirano plela, druga je plakala zureći u ogledalo, dva duha su razgovarala o svojim poteškoćama vezanim uz posao plašenja koji su obavljali... Po svemu sudeći, svi su došli kod svog doktora.

"Dobrodošli u ured doktora Freunda, psihijatra", zacvrkutao je kafe aparat koji ih je dočekaao pored ulaza. "Jeste li možda za kavu? S mlijekom ili bez?"

"Odjebi", razdraženo odvrati Lucijan. "Možete li vjerovati? Onaj samoprovzani bog nas je vratio kod doktora!"

"Koji je, usput budi rečeno, napravio pravi biznis dok nas nije bilo", doda Sfinga.

"Izgleda da moramo uzeti redni broj", Mumija pokaže na mali aparat s jednim jedinim gumbom na kojem je pisalo *Psihoterapija*. Pritisnula je gumb i iz aparata izađe papirić s brojem 531. Svi su istovremeno pogledali prema ploči s neonskim brojem iznad doktorovih vrata. 320.

"Ne dolazi u obzir!", vikne Lucijan i zaleti se među stvorenja koja su strpljivo čekala svoj red. "Ajmo, ekipa, crta! Mi smo ovdje došli prije!"

Vampir kome su se ruke tresle zavrti glavom.

"Dečko, smiri živce", reče. "Svi čekamo svoj red, pa ćeš tako i ti."

"Ali... Mi smo bili ovdje prije vas..."

"Da, znam, gledao sam na televiziji. Čekaj svoj red."

I ostali su, nakon svega se već opasno približavajući neurotično hiperaktivnom stanju, gubili strpljenje.

"Ne može tako!", vikne Jean Michel. "Mi imamo svoja prava!"

"Imamo i gotovinu!", Teodor je mahao svojim kožnim novčanikom.

"Ja se raspadam!", šmrkala je Mumija.

"O, Isuse Kriste!", netko je očajno uzdahnuo.

"Molim?", javi se glas iz gomile.

"Vi ste svi mamojebači!", odvažila se Sfinga.

Na tu uvredu, zavladao je tajac. Zurili su jedni u druge, napetost se mogla rezati bilo čime, a onda su svi izbacili svoje očnjake, kandže, sluzi, štapiće, tko je već što imao i bacili se jedni na druge.

Doktora Freunda je buka prekinula u radu s opsesivno-kompulzivnim zombijem, pa je uzdahnuo i pošao provjeriti o čemu se radi. U čekaonici je vladao potpuni kaos; scena koju je zatekao, neodoljivo je podsjećala na masovne tučnjave iz nekih filmova koje je svojedobno gledao. Morao je reagirati sasvim adekvatno.

"Što se to ovdje događa?!", urliknuo je toliko glasno da su svi zastali u davljenju, čupanju, grizenju ili čemu već, i zbunjeno ga pogledali. "Zar ne mogu na miru raditi?!"

"Ali, doktore, mi smo došli...", promuća Lucijan.

Freund se činio pomalo iznenađenim što ga vidi, ali opet, ne previše iznenađenim. "Oh, to ste vi", reče. "Niste uspjeli naći Gral?"

"Jesmo, ali nas je onaj kreten od umišljenog lažnog boga vratio natrag prije no što smo uspjeli porazgovarati s Gralom", ljutito

će Sfinga, još uvijek ne uvlačeći kandže koje je opasno približila debelom vratu jedne pozamašne vještrice.

"A gdje je uopće Deus?"

Osvrnuli su se i upitno zagledali jedni u druge.

"Vidi, fakat, nema ga", reče Jean Michel.

"Vraga me nema!", drekne glas iza njih i svi se okrenu. Njihovi su se pogledi smjesta zalijepili za žgoljavog i krakatog pubertetliju čija je poluduga kosa bila masna, a lice osuto prištevima. Izgledao je vrlo uzrujano dok se vrtio oko vlastite osi, pokušavajući se vidjeti sa svih strana, uz što je izvodio i komplicirane kretnje rukom.

"Ovaj... Tko si ti?", upita Teodor odmjerujući stranca od glave do pete, ne mogavši ne primijetiti poveću kvrgu na tinejdžerovom međunožju. Prištavac se zabaljio u njega kao da je nedavno pobjegao iz ludnice.

"Tko sam?!", drekne glasom koji još nije sasvim mutirao. "Ja sam Veliki Deus, onaj kojemu ste se trebali klanjati!"

"Ovaj...", Sfinga se svim silama trudila ne prasnuti u smijeh. "Klinac, nisi ti nikakav Deus, a kamoli Veliki."

"Ne mogu vjerovati!", mrmljao je pubertetlija ignorirajući Sfingu. "Zapeo u ovome... Aargh!... S ovima..."

"Ako si ti Deus, zašto se ne pretvoriš u nekog tko izgleda božanski?", upita Mumija.

"Zato što ne mogu, ti stara osušena gnojna uzgajateljice čireva!", bio je vrlo, vrlo uzrujan. "Da mogu, misliš da bih sad bio ovdje, a ne s Gralom negdje na cugi?!"

"Kako to misliš, s Gralom na cugi?", upita Freund. Sad već bivši Deus slegne ramenima.

"Gle, popizdio sam na njih i vratio ih ovamo, a zadnje što sam vidio prije nego što je moja vlastita teleportacija povukla i mene bio je Gral kako odlazi sa svog radnog mjesta. Nesumnjivo je išao na cugu. Mislim, kamo bi drugdje išao?"

"Oh, ne!", psihijatar probljedi. "Sveti Gral NE odlazi na cugu. Ako je napustio svoje radno mjesto, to znači da je... Dao otkaz!"

Zaprepašteni uzdah se pronio kroz čekaonicu.

"Zašto si ih uopće vratio ovamo?", Freund je brzo povratio svoju profesionalnu staloženost.

"Nisu me htjeli štovati!", drekne Deus ljutito, što je izazvalo burne buntovne reakcije njegovih suputnika.

"Dajte, molim vas", psihijatar je umirujućim tonom nastojao izgladiti situaciju. "Smirite se malo."

"Kako da se smirimo, doktore?!", krikne Lucijan očajno. "Nema Grala!"

"Da, doktore", zacvili Mumija, "Što ćemo sad?"

"A čujte...", Freund slegne ramenima. "Vjerujem da možemo iznaći neki način da se vaši problemi riješe... Ali", bacio je pogled na svoj ručni sat, "moje je vrijeme dragocjeno, u uredu imam klijenta, pa vas molim da se strpite i malko pričekate."

"Da pričekamo?!", Jean Michel zareži. "Došli smo ovamo davno prije svih ovih... nakaza! Zar nemamo pravo prednosti?!"

"A moja hipnoza?", zacvili Mumija.

"Znate, doktore...", Teodor se značajno potapše po džepu u kojem je držao novčanik. "Platit ćemo vam dodatno ako treba."

No vremena siromaštva za doktora Freunda davno su prošla. S čekaonicom punom klijenata koji nisu mogli dočekati da mu u zamjenu za poluuspješnu terapiju ostave svoj novac, ova grupica frikova nije mu više bila potrebna. Usto, jasno se sjećao koliko su mu izmrcvarili živce kad su prvi put uletjeli u njegovu ordinaciju.

Ne, doktor Freund je sad bio uspješni imaginarni prijatelj, privatnik kojemu podsjetnici na neuspješne početke nisu trebali.

Uspravio se i pripremio za kratki, ali efektni govor. "Ne bi bilo pošteno prema drugima, od kojih neki čekaju već jako dugo u ovoj čekaonici, da vas primim preko reda", reče glasno i dostojanstveno, dodajući svome glasu onoliko profesionalnosti koliko je bilo moguće. "Nepotizmu nije mjesto u ovoj ordinaciji i ako to ne možete prihvatiti, najbolje je da odete kod nekog drugog prihijatra. U suprotnom, uzmite broj, sjednite i čekajte svoj red."

Glasan pljesak, praćen usklikima oduševljenja, prolomi se ordinacijom. Freund se blago nakloni, uz decentan osmijeh, a zatim se vrati u svoju ordinaciju ostavivši gomilu oduševljenih novih klijenata i grupicu frustriranih i zatečenih starih.

"Eto što ti slava radi", promrmlja Lucijan i baci jedan kratki pogled prema Teodoru, koji je sasvim prestao obraćati pažnju na Mumiju privijenu uz sebe.

Reznirani, stisnuli su se jedan pored drugog na klupu u kutu čekaonice. Lucijan je dugačkim, prljavim noktom uhvatio žohara koji

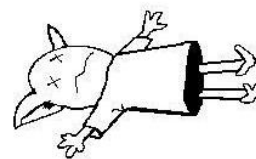
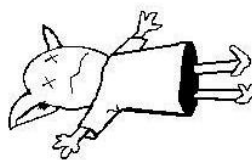
je plazio po zidu i stao ga proučavati, Jean Michel se posvetio manikuri svojih kandži, Sfinga je mrmljala neku pjesmicu o piramidama koja ipak nije uspjela privući pažnju Mumije, stisnute uz Teodora koji je već sasvim odustao od pokušaja da je makne sa sebe.

Čak je i Deus, uz duboki reznirani osmijeh, sjeo na pod u najboljoj tinejdžerskoj maniri, mrmljajući sam sebi: "Ja jesam Veliki Deus... Da, ja sam još uvijek Veliki Deus... Aha, jesam sto posto...", unatoč masnoj kosi. I prištevima. I kreštavom glasu. I čudnom tumoru među nogama.

Teodor je neko vrijeme slušao Deusovo mantranje, sve dok mu živa nije prsnula od temperature. Pogleda boga u tinejdžerovom tijelu i reče mu: "Žgoljo, jedini Deus koji ti još možeš biti je Ex Deus!"

* * *

A negdje daleko, na Karibima, Sveti Gral je ležao na plaži pod velikim suncobranom i ispijao koktele koje su u ždrijelo njegovog pehara ulijevale mlade manekenke.

Dobro poznati motor pazinskog fandoma, Mirko je i kompetentan pripovjedač koji nam donosi vrlo šarmantnu priču.

Mirko Grdinić

NAJLJEPŠE JE ĐAČKO DOBA

- Jožica, prestani gledati Nenadu u test! Znaš da niste ista grupa pitanja! Koliko puta vam moram ponoviti da vam to gledanje preko ramena neće pomoći...

Stara Josipa, nastavnica 7a, resignirano je i umorno po tko zna koji put ponavljala svom mješovitom razredu staru litaniju o prepisivanju. Gledala je velikog Jožu, koji je stalno pokušavao zirkati preko ramena drugih učenika, u čemu mu je pomagala i njegova visina, za oko metar viša od ostalih kolega na drugom kraju razreda.

- Gledam te već pola sata! Ne okreći se i gledaj pred sebe, inače ću te poslati ravnatelju i dati ti jedinicu iz znanja i ponašanja. Ako si završio, predaj test i izađi vani. Vidim i tebe, Franko, taj šalabahter ti neće pomoći, presitno je pisan. Ti i Vladimir ste obojica dobili jedan. Marš van!

Pokunjeni, sitni Vladimir i visoki Franko su se tužni ustali svako iz svoje klupe, na sto je Vladimir počeo glasno šaptati Franku:

- Tovarujedan, rekao sam ti da će nas vidjeti, znao sam da ti ne trebam pomagati...

- Pa nisam ja kriv što ti sitno pišeš. Kako da ja pročitam tvoj sitni švrakopis? A nije ti smetalo kada sam ti ja dao matematiku da prepíšeš?

- Ja sam tvoj rukopis dobro pročitao.

- Da, kada je dvostruko veći od tvog...

- DOSTA!! Obojica odmah kod ravnatelja i čekajte me tamo.

Odriješit glas nastavnice obojicu je vratio u stvarnost, na što su se pokunjeno pokupili iz razreda, nastavljajući svoju prigušenu prepirku.

Gledajući razred preko ruba svojih već iskrzanih naočala, Josipa se prisjetila s tugom saborskog zasjedanja kojemu je prisustvovala kao sindikalni predstavnik strukovnog udruženja nastavnika u osnovnim školama, kada su po otkriću civilizacije divova, po europskom programu odlučivali o inkorporiranju divova u postojeći školski program o manjinama. Naravno da su o pitanjima školstva

odlučivali oni kojih se to baš i ne tiče, saborski zastupnici čiji su najveći dosezi bili viši pekarev pomoćnik ili, ne daj bože, priučeni mesar, ali pokretani s iskrenom željom da se svide članicama Unije.

Sa suznim očima i prisjećanjem kako je nekada bilo bolje, Josipa je propustila vidjeti Sanju i Zorana kako s Regočem mijenjaju testove, ali ionako je smatrala da su razlike u veličini rukopisa prevelike da bi ona nasjela na to, počinivši klasičnu pedagošku grešku nerazumijevanja mlađih naraštaja.

* * *

- Pa vi ste se, zastupniče, borili da se poveća broj mjesta u školama. Ovo nam omogućava dvostruki broj mjesta na kat. Ta je razlika dok su divovi mali, svega 1-2 metra visine od običnih učenika.

- A nasilje u školama?

- Pa divovi će biti odličan korektiv. Mirni i staloženi, tko će raditi frku?

Učenici će međusobno prepisivati, a šalabahteri, tko će im stati na kraj?

- Divovi-profesori neće imati problema, imat će povećalo pa će moći uočiti šalabahtere kod ljudi...

- A ljudski profesori?

- Kolega, dajte se skoncentrirajte i budite politički korektni! Rekli smo "obični profesori", snima nas televizija...

- Dobro, uvaženi predsjedavajući, a obični profesori i nastavnici?

- Šalabahter od lista papira nije teško vidjeti.

- A tjelesni odgoj u školama, kako će se provoditi?

- Zajedno, kolega, nego kako!?

- Brus, zajedno! Kako će igrati košarku ili nogomet, hendikepi ljudi su očiti u tom slučaju.

- Kolega, kao predsjedavajući vam udjeljujem opomenu, idući put ćete biti udaljeni sa zasjedanja zbog nekorektnosti. A za tjelesni će posebna komisija odlučiti...

- A vjeronauk? Oni su neznabošci, vjeruju u stari slavenski panteon, kako ćemo odvojiti djecu od vjere? Još je pokojni predsjednik rekao da je iznad Sabora samo Bog. Ne može ih biti više...

- Uvažene kolege, dajte si još jednom pročitajte Ustav. Sloboda vjeroispovijesti je zagantirana, ma kakva ona bila.

Poslije ove izjave predsjedavajućeg, sabor je naglo ispuhao balon kakofonije i sve stranke su zajedno donijele isti nestranački zaključak: A što sada?

Naglo povrativši izgubljeno dostojanstvo u nadvikivanju sa saborskim zastupnicima, predsjedavajući je zaustio dalje, ne razmišljajući da će otvoriti Pandorinu kutiju.

- Cijenjene kolege, promjene i prilagodbe će biti nužne u svim granama života, a ne samo u obrazovanju. Običajno pravo će također biti prilagođeno od strane uvažene Manjine i od strane Naše države. Sredstva, naravno nepovratna, osigurana su

od strane Unije, za zajednički suživot. Također, divovi će imati manjinskog zastupnika, kao i ostale manjine...

- Predsjedavajući, hoće li će onda oni glasati zajedno s manjinama i u kojoj grupi: s Romima ili s Njemačkom, Češkom, Mađarskom...

- Kolega, ne postavljajte glupa pitanja. Oni su proglašeni autohtonom manjinom i kao takvi će imati svojega saborskog zastupnika.

Nova navala pitanja, koje su zastupnici krenuli postavljati, podsjetila je predsjedavajućeg da bi možda i mogao popiti koji "Gastal", prije nego što mu postane mučno, a čim je vidio da se diže zastupnik Zelenih za kojega se sjetio da je profesor filozofije u mirovini, kojemu je uz potporu njegove stranke dano da postane Predsjednik saborskog odbora za manjine iz praktičnih razloga (kada je govorio, svi bi zaspali), crijeva su mu postala nemirna.

- Poštovani predsjedavajući, uvažene kolege zastupnici! Ja sam imao čast biti u saborskom odboru za manjine koji je prvi obavio *screening* divovske civilizacije i moram Vam reći da smo izuzetno kulturološki i civilizacijski kompatibilni s njima. Biološki su svjesni da su po Darwinu drugi rukavac razvoja, da ne kažemo slijepo crijevo, ali po teoriji odgovaraju *Porijeklu vrsta* i kompatibilni su s nama u svim pogledima. Priče kroz stoljeća o otmicama mladih djevojki i nisu samo priče, ali oni se toga srame i duboko se ispričavaju sa željom

da upoznaju širu obitelj. Kulturološki su isti kao i mi, jedino im je muzika pomalo "etno", ali im mladi već slušaju normalnu glazbu, odjeća im je *demode*, ali i tu se već naziru pomaci. Čak su i nacionalno orijentirani kao i mi, ali posjeduju onu mirnoću Istrana, što nije ni čudo, sjetiti će te se, jer su se pojavili prvi put ispod Učke, iako ih ima i ispod Velebita i u Gorskom kotaru, a i sami kažu da to nisu svi. Dakle, kao što sam rekao...

- Prestani govoriti, stari pohotniče, vidjeli smo te kako listaš novi broj "Playboya" s divkom Morganom...

- To nije istina, čitao sam članak o divovima kroz povijest...

- Aha, to i ja pričam ženi već godinama, čista znanost u tim časopisima. A tek baloni...

Cijela dvorana se grohotom nasmijala kako se zastupnik Zelenih sav zajapurio i uvrijeđeno sjeo na svoje mjesto. I predsjedavajući je blago zaokrenuo usnicama, svjestan da sve prenosi dalekovidnica, i da su, bez obzira na ponašanje zastupnika, krenuli u pravom smjeru. U smjeru prihvaćanja amandmana koje žele progurati, znajući da će tek kasnije neki uvidjeti koliko se obrazovnog i gospodarskog potencijala otvara pred asimilacijom divova u društvo.

* * *

Vladimir i Franko su, došavši pred ružna, smeđom uljanom bojom oličena vrata ureda ravnatelja, stali i pogledali jedan drugoga.

- Što ćemo sada? Lagati nam se ne isplati.

- Slažem se, 'aj'mo muljati na priču manjine i većine, znaš onu foru, razvijanje kolegijalnosti i zajedništva u razredu.

- Može, ionako svi znaju da smo najbolji frendovi, ali ipak si mogao napisati veći šalabahter.

- A di da ga sakrijem, vidio si staru vješticu, oči k'o kobac.

- Istina, čuo sam za novu foru u 6b, morati ću se raspitati, nikako da ih uhvate, matku su svi dobili 5, čak i onaj retardi klinac koji ne može složiti rečenicu.

- OK. Idemo. Ali da znaš, drugi put ti pišeš šalabahtere, lakše ih je čitati.

- Ma imam super ideju, kako sam viši a strop mi je bliži, mogu kao na klupu napisati...

Ideja koja je naglo skliznula s Frankovog jezika, doživjela je prometnu nesreću, kada se odjednom kao duh ispred njih pojavio ravnatelj, poludiv.

- Ne valja ti ideja, Franko, već je prežvakana, a na stropu se ionako nalazi fluorescentni premaz koji bi te odmah odao. Znaš, i mi smo bili u školi, kada se tek počinjalo s tim forama.

Šapat povjerljivosti koji im je ravnatelj uputio, Vladimiru i Franku je imao prizvuk težine betonske kocke, koju su rano

jutros, prije škole donijeli pred ulazna vrata (više Franko, dok se je Vladimir stalno tužio da je teško, ali je svatko obavio svoj dio).

- Ulazite unutra, da čujem što ste opet skuhali vas dvojica.

- Ni... ništa, ništa posebno, ravnatelju, samo smo si pomagali lakše napisati test...

Dok su se vrata zatvarala za njima, Vladimir je pokušao opravdati njihov čin, ali ga je pozorni pogled ravnatelja natjerao da polako odustane od dogovorene obrane. Nastala je tišina, nakon koje se ravnatelj počeo gromoglasno smijati, što mu kao poludivu i nije bilo teško.

- E, dečki, dečki, da vas nema, trebalo bi vas izmisliti. Svi mislite da ste izmislili prepisivanje, i nije vam jasno da svi mi znamo sve vaše fore. Trebate shvatiti da se nekada dok sam ja bio mali, toleriralo prepisivanje u razredima, da bi se lakše stvorilo druženje i kolegijalnost između naših dviju rasa. To je već odavno gotov koncept i drže ga se samo neki stariji nastavnici i profesori, među kojima, doduše, nikada nije bila vaša nastavnica Josipa...

Ravnatelj uzdahne.

- Što da ja radim s vama? Prepisivanje nije put do znanja, a još manje onako kako ga vas dvojica prakticirate. Da vidimo; lani ste uhvaćeni kako lažirate psorijazni proljev, što bi i bilo moguće da to nije isključivo bolest divova, iako moram priznati da si ti Vladimire, načinio čudo s "Ortisan" kockama i maskom za lice. Onda ste pred šest mjeseci pokušavali uvjeriti profesoricu

iz sociologije da divovi dolaze s toljagama u školu, jer su im to igračke za djecu na kojima pišu upute, što isto nije za odbaciti, ukoliko upute ne piše Haralambos. Pred tri mjeseca ste se igrali Davida i Golijata poslije vjeronauka, za što vjerujem da vas roditelji i dan-danas podsjećaju, s obzirom koliko ste stakla polupali praćkama, a i nije vas diskretno bilo par dana u školi. Prošli mjesec si ti, Franko, malo strašio prvašiće, a Vladimir im je svašta napričao, i bolje je da ne znam što, jer mi se roditelji i dalje žale da im djeca noću piške u krevetu dok sanjaju vas dvojicu. Danas ste izbačeni sa sata i dobili ste jedinice, što i nije strašno ako se gleda sve prije, ali nekako imam dojam da je i ona betonska cigla pred vratima vaših ruku djelo. Dakle, što predlažete? Da vas čujem, kako biste se sami kaznili?

Za Franka i Vladimira, pod je imao začudne i prekrasne šare, bez obzira što se radilo samo o iskrzanom parketu, ali što su ga duže i češće gledali, njegova ljepota je bila sve očitija.

- Šutite. Zanimljivo. A da vas razmjestim u suprotne razrede i u različite turnuse? Zvuči kao dobra ideja.

- NEMOJTE! Bit ćemo dobri, obećajemo!

Na cmoljenje u glas, ravnatelj se u sebi nasmijao, znajući da mu zakon ne bi dozvolio da rastane dvojicu prijatelja koji su bili ogledni primjer pretapanja dvije civilizacije, jer su im se i roditelji silom

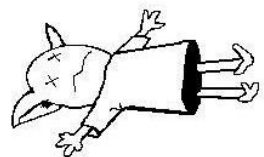
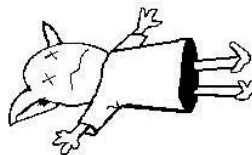
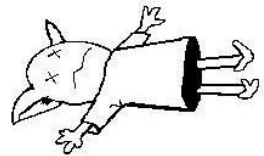
prilika družili u školi i van nje. Ali strogoća se morala sačuvati.

- Dobro. Razmisliti ću o kazni, a sada bez riječi odnesite onaj kamen gdje ste ga našli i počistite sve pred ulazom. Domar i čistačica vas čekaju dolje.

Šutke, oba prijestupnika su skrušeno krenula prema vratima bez pozdrava, svaki u svojim turobnim mislima.

- A da, Franko prije nego što pokušaš ono iz 6b, znaj da ti pisanje šalabahtera na izbrijanu glavu neće pomoći, jer je nezgodna nuspojava svrbež koji zamrlja tintu.

Zapanjeni dječji pogledi su samo godili ravnatelju, dok ih je ispraćao pogledom i sam sebi u bradu promrmljao: *Da sam ja barem bio tako domišljat, di bi mi bio kraj.*

SFeraKon vrti, Čubi recenzira

AELITA - ZNANSTVENA FANTASTIKA U VRTLOGU REVOLUCIJE

Piše: Aleksandar Žiljak

Čini se da se između dva svjetska rata ono najzanimljivije u filmskoj znanstvenoj fantastici događalo s ove strane Velike bare.¹ U tom periodu, u kome se u SAD pod (po svemu sudeći, na nesreću) Gernsbackovom uredničkom palicom začinjao SF kao literarni žanr kakvog danas poznajemo, u Evropi su snimljena četiri filma koji su pokazali što znanstvena fantastika kao žanr zapravo jeste i koliko duboko ona može, kad želi, zaći u neka temeljna pitanja postavljena pred čovječanstvo.

U Njemačkoj je Fritz Lang po scenarijima svoje supruge Thee von Harbou režirao *Metropolis* (1926.) i *Frau im Mond* (1929.), problematizirajući klasni sukob u budućem visokotehnološkom društvu, odnosno let na Mjesec.

U Velikoj Britaniji, William Cameron Menzies kao režiser i Herbert George Wells kao scenarist anticipirali su novi svjetski rat i obnovu razrušene civilizacije u *Things to Come* (1936.). Međutim, hrabra prethodnica ovim filmovima sovjetski je film *Aelita* iz 1924., kojeg je režirao Jakov Protazanov, po motivima istoimenog romana Alekseja Nikolajeviča Tolstoja iz prethodne godine.

Korijeni *Aelite*

Kad bismo vrlo, vrlo slobodno citirali Darka Suvina², mogli bismo reći da tradicija ruske znanstvene fantastike (po Suvinovom shvaćanju tog žanra) proizlazi iz vjekovne čežnje - iskazane u narodnoj priči - za onim čega je u Rusiji oduvijek manjkalo: izobilja i pravednosti.

¹ Ovaj tekst nastao je na osnovu predavanja održanog na SFeraKonu 2009, 24. travnja 2009.

² *Metamorphoses of Science Fiction*, 11. poglavlje "Russian SF and its Utopian Tradition".

Ozbiljno utopijsko pisanje u Rusiji nalazimo od sredine 18. stoljeća, a Moreova *Utopija* prevedena je na ruski baš u godini Francuske revolucije. Nažalost, sama revolucija, sa svim implikacijama po ruski feudalni sustav, kao i Napoleonovi ratovi, te njegov kobni pohod na Rusiju, doveli su do represije nad utopijskim pisanjem koja će trajati do duboko u 19. stoljeće. Ruska znanstvena fantastika, čini se, dostiže suvremene zapadne anticipacijske domete u nedovršenoj *Godini 4338*. princa Vladimira Odoevskog, koja je 1840-ih kolala u rukopisnom obliku (prvi put tiskana je tek u SSSR-u), a u kojoj se mogu naći vrlo zanimljiva i za ono vrijeme napredna tehnička predviđanja, poput megalopolisa koji se proteže od Moskve do Petrograda, zračnih putovanja aerostatima, rudarskih ekspedicija na Mjesec, itd.

Politički utopijanizam i antropološku anticipaciju nalazimo u *Što da se radi?* iz 1862. Nikolaja Gavriloviča Černiševskog³, vođe ruske radikalne inteligencije. Ovaj je roman prokrijumčaren iz tamnice i zatim raspačavan u obliku rukom prepisivanih kopija (prvi put tiskan je 1905.), a kasnije će imati utjecaja i na komunističke vođe poput Lenjina i Dimitrova. Fantastikom će se na ovaj ili onaj način baviti mnogi ruski pisci koje danas nikako ne povezujemo sa žanrom, poput primjerice Dostojevskog.

³ N. G. Černiševski (1828.-1889.), publicist i književnik, središnja ličnost ruske revolucionarno-demokratske književnosti 1860-ih. Znatno je dio života proveo u Sibiru, robijajući. *Što da se radi?* imao je bitan utjecaj na kasnije revolucionarne pokrete u Rusiji i inozemstvu.

U periodu neposredno pred Oktobarsku revoluciju, među najzanimljivijim su nam znanstvenofantastičnim djelima ona Valerija Jakovljeviča Brjusova⁴ (drama *Zemlja* iz 1904), Konstantina Eduardoviča Ciolkovskog⁵ (*Na Mjesecu*, 1887.; *Sanjarenja o Zemlji i nebima*, 1894.; *Izvan zemlje*, 1918.), te Aleksandera Bogdanova-Malinovskog⁶ (*Crvena zvijezda* iz 1908. i *Inženjer Menni* iz 1913.).

Međutim, nagli će polet ruska znanstvena fantastika doživjeti u zanosu neposredno poslije Oktobarske revolucije 1917. godine. Vrijeme je to kada će Wells putovati u Rusiju da se nađe s Lenjinom i kada će Lenjin odlaziti na javna predavanja o izgradnji svemirskih brodova! Umjetnost je htjela promijeniti ljude i svijet. Od znanosti i tehnike tražilo se da izvuče zemlju iz tisućljetne zaostalosti. Očekivala se pobjeda potlačenih radničkih i seljačkih masa u cijelome svijetu. Put u svemir kao da je sažimao sve te nade, sjedinjujući novog čovjeka i novu tehnologiju. Ciolkovski postaje znanstvenička zvijezda, pionir koji je teorijski uobličio kozmičku budućnost čovječanstva. A znanstvena je fantastika toj budućnosti pjevala epove.

⁴ V. J. Brjusov (1873.-1924.), ruski pjesnik, istaknuti simbolist i autor teorijskih rasprava o pjesništvu.

⁵ K. E. Ciolkovski (1857.-1935.), ruski pionir svemirskih putovanja, projektirao raketu s tekućim gorivom i osmislio višestupanjske rakete.

⁶ Aleksandr Bogdanov - Malinovskij (1873.-1928.), ruski filozof.

To je vrijeme koje nam je, u mnoštvu naslova, iznjedrilo *Mi Jevgenija Ivanoviča Zamjatina*⁷ (1920./21., objavljen 1927.) i dva romana Alekseja Tolstoja, *Aelita* iz 1923. i *Hiperboloid inženjera Garina* iz 1925./26., koji će doživjeti više izdanja, svaki put u prerađenoj verziji, koja je uvijek iznova odražavala promjenu službenog stava prema žanru.

Ljudi koji su stvorili *Aelitu*

Aleksej Nikolajevič Tolstoj (Nikolajevsk, danas Pugačjov, 1883. - Moskva, 1945.) pripadnik je siromašnijeg ogranka grofovskog obitelji Tolstoj, one iste iz koje potječe i znameniti Lav Nikolajevič. Njegova je majka bila dječja spisateljica Aleksandra Leonijevna Bostrom (rođena Turgenjeva), koja je od muža - grofa Nikolaja Aleksandroviča Tolstoja - pobjegla ljubavniku Alekseju Apolonoviču Bostromu kad je već dva mjeseca nosila Alekseja. Ova obiteljska melodrama imala je posljedicu da je mali Aleksej tek s trinaest godina saznao za svoje tolstojevsko nasljeđe, kad su se obje obitelji - zbog tadašnjih zakona koji su regulirali razvod - podosta namučile da mu vrate "pravo" prezime. Sam Aleksej, međutim, kroz cijeli će se život prema svom grofovskom podrijetlu odnositi s duhovitom distancom, iako mu je na račun njega poslije očeve smrti 1900. ostala pozamašna svotica.

⁷ J. I. Zamjatin (1884.-1937.), književnik, od 1931. u emigraciji.

Tolstoj debitira 1907. poezijom, u Prvom svjetskom ratu ratni je dopisnik, a

Aleksej Nikolajevič Tolstoj

1917. napušta Rusiju pred Oktobarskom revolucijom, emigrirajući prvo u Pariz, a onda u Berlin. Međutim, 1923. Tolstoj se vraća, s rukopisom *Aelite* u prtljagi, i prihvaća sovjetski režim. Njegova podrška Komunističkoj partiji i, kasnije, Staljinu pribavlja mu nadimak Drug Grof, a iskazati će se kao jedan od najpopularnijih "inženjera ljudskih duša". Osim spomenutih znanstvenofantastičnih romana (oba dostupna u nas⁸), najznačajnija su mu djela *Nikitino djetinjstvo* (1921.), trilogija *Put na Kalvariju* (1921.-1940., Staljinova nagrada 1943.), *Petar I* (1929.-1934., Staljinova nagrada

⁸ *Hiperboloid inženjera Garina*, Beograd 1951., Sarajevo 1958.; *Aelita*, Zagreb (već) 1924., Beograd 1949. i 1959.

1941.) i *Buratinove pustolovine* iz 1936., te drama *Ivan Grozni* (1941.-1943.). Tolstoj je 1939. postao punopravni član Sovjetske akademije znanosti, a više je njegovih djela ekranizirano, uključivo i *Hiperboloid inženjera Garina* 1966. godine.

Ekranizaciju *Aelite* režirao je Jakov Aleksandrovič Protazanov (Moskva, 1881. - Moskva, 1945.), još jedan emigrant-povratnik. Protazanov će se filmom početi baviti 1910., a u predrevolucionarnom periodu režirao je oko osamdeset filmova, istaknuvši se svojim suptilnim radom s glumcima, među kojima su bila i najveća imena tadašnjeg ruskog glumišta, poput Ivana Možukina. Godine 1918. emigrira iz Rusije i radi u Francuskoj i Njemačkoj, ali se vraća 1923. Žanrovski gledano, Protazanov se prvenstveno bavio komedijom, melodramom i literarnim adaptacijama, ali zagrebao je i fantastiku, poput ekranizacije *Pikove dame*. Za scenariste, Protazanov je angažirao Fjodora Ocepa i dramatičara Alekseja Faika. *Aelita* je bila - za ono vrijeme i prilike - i vizualno vrlo ambiciozna: konstruktivističku scenografiju potpisao je Sergej Kozlovski, a kostime je dizajnirala Aleksandra Ekster.

Aelita će ostati jedan od najvećih uspjeha sovjetske znanstvene fantastike, kako u obliku romana, tako i kao film. Protazanovljevo ostvarenje, a posebno tehnički aspekti poput scenografije, imati će dalekosežni utjecaj na filmsku znanstvenu fantastiku: spomenimo samo Fritza Langa (*Metropolis*), ali i kasnije američke serijale iz 1930-ih, poput onih o Flashu Gordonu s

Jakov Aleksandrovič Protazanov

Busterom Crabbeom u naslovnoj ulozi. U Hrvatskoj, *Aelita* će 1935. doživjeti i strip-adaptaciju pod naslovom *Ljubavnica s Marsa*, scenarista Krešimira Kovačića i crtača Andrije Maurovića.

***Aelita*: film o iznevjerenim nadanjima**

Ono što može iznenaditi nekog tko prvi put, nepripremljen, gleda *Aelitu* - zapravo je činjenica da je to po današnjim mjerilima *rubno* znanstvenofantastični film. Međutim, to je istovremeno film koji snažno progovara o mnogim iznevjerenim očekivanjima i neugodno precizno najavljuje smjer u kojem

će uskoro krenuti tek rođeno sovjetsko društvo.

Kao što znamo, Tolstojeva *Aelita* čistokrvni je znanstvenofantastični roman. Usamljeni inženjer Los konstruira revolucionarnu raketnu letjelicu i odlučuje poći na Mars. Sa sobom vodi iskusnog vojnika revolucije, Guseva. Jednom kad stignu na Mars, Los i Gusev otkrivaju civilizaciju na zalasku, u kojoj vladaju klasna nejednakost i represija. Dok se Los zaljubljuje u Aelitu, marsovsku princezu, Gusev potlači radnike na revoluciju. Nažalost, snage reakcije ovaj put su jače, pa Los i

Aelita

Gusev jedva spašavaju živu glavu, dok Aelita ostaje na Crvenom planetu, kao nedostignuta žudnja romantičarskog glavnog junaka.

U interpretaciji Oepa i Protazanova, *Aelita* je prije svega satirička melodrama o životu u postrevolucionarnoj Moskvi. Los je mladi idealistični inženjer, koji se zanosi planovima o gradnji svemirske letjelice, očito slijedeći vizije u tom trenutku popularnog Ciolkovskog. Sa svojom mladom ženom

prisiljen je nositi se s teškoćama i oskudicom Moskve suočene s posljedicama revolucije i građanskog rata (film se događa 1921. godine).⁹ Međutim, Los nalazi utočište od grube svakodnevnice u sanjarenju o dalekom Marsu i naprednoj civilizaciji koja tamo obitava.

Uskoro Los i njegova supruga bivaju uvučeni u vrzino kolo crnoburzijanskih spletkaroša, nespretnih uhoda i ostataka buržoazije koja se ne može odreći svojih starih navika. Tu je i Gusev, dobrodušni ali sirovi vojnik Crvene armije, povratnik iz rata, koji u miru više ne zna što bi sa sobom. Kako Los sve više gubi kontakt sa stvarnošću, njegove vizije Marsa i marsovske princeze koja čudesnim uređajem poskrivečke promatra život na Zemlji, pa i samog Losa, postaju sve jače i jače da bi konačno, nakon što u napadu ljubomore ustrijeli (tako barem vjeruje) ženu, kulminirale u letu na Mars, susretu s klasno raskoljenom marovskom civilizacijom i naposljetku revolucijom!

Tolstojeva *Aelita* u Protazanovljevoj *Aeliti* stisnuta je na, otprilike, zadnju trećinu filma i, na prvi pogled razočaravajuće, svedena na san nezadovoljnog čovjeka. I premda tu kao ljubitelji znanstvene fantastike možda možemo ostati zatečeni, detaljnija analiza ukazuje da *Aelita* istovremeno progovara o sovjetskom društvu u trenutku u

⁹ Kratki kurs historije: Carska Rusija sudjeluje u Prvom svjetskom ratu od 1914., Oktobarska revolucija izbija 25. listopada (7. studenog po gregorijanskom kalendaru) 1917. Kontrarevolucija i strana intervencija dovode do građanskog rata koji traje od 1918. do 1921., s otprilike 7,5 milijuna mrtvih. K tome, 1920./21. zemlju pogađa glad.

kojem je nastala, ali i, posredno, o velikoj društvenoj važnosti samog žanra kojim se bavimo.

Losovo nezadovoljstvo može se promatrati višestruko. Inženjer Los očito je pripadnik građanstva, kojemu je u Oktobarskoj revoluciji značajno izmaknut tepih pod nogama i koje se u novonastaloj situaciji dosta teško snalazilo. Ne radi se tu samo o gubitku materijalnog položaja i neimaštini, koja je još razumljiva - i dade se prevladati, nadajući se boljem sutra, kako to požrtvovno čini Losova žena - s obzirom na rat i glad, već i o daleko dubljem nezadovoljstvu čovjeka, građanskog intelektualca, koji osjeća da unutar novonastalih društvenih silnica za ljude poput njega ima sve manje mjesta, da je na neki način istisnut, čak i kad se oduševljeno uključuje u veliki projekt obnove i izgradnje mlade sovjetske republike. (Nije slučajno i nije motivirano samo neimaštinom i gubitkom privilegija da Losov prijatelj i stručni kolega odlazi u emigraciju.) U takvoj situaciji, našem inženjeru Losu preostaje samo budan sanjariti.

Kao i Los, nezadovoljan je i Gusev. Borbeni i hrabri veseljak biva bačen u mirnodopsku kolotečinu na brzaka sklopljenog braka u kojoj se, nakon što je "četiri republike stvorio", naprosto dosađuje. I on je, kročeći sasvim drugim stazama, stigao do istog vidikovca kao i inženjer Los: izgubio je smisao života.

A tko je to u toj novoj sovjetskoj republici zadovoljan? Sitni lopovi i muljatori, puni ljigavog šarma kojim zavode tuđe žene dok iz narodnih magazina pronevjeruju šećer i brašno. Sitni žbiri u kožnim kaputima i kačketima, sposobni poput kakvih prethodnika inspektora Cluzota¹⁰, ali koji zapravo nagovještavaju neke druge žbire, na koje će uskoro biti vrlo opasno uperiti satiričku oštricu. Sitni buržuji, istinska

malograđanska reakcija, koji skrivaju bunde i branceljetke pod odrpanim kaputima dok gaze snijegom na skrivene balove i pijanke. Ilj i Petrovljevu, ostapbenderovsku¹¹, viziju Sovjetskog Saveza anticipirali su već Ocep i Protazanov na marginama nominalno znanstvenofantastičnog filma. (Da ne govorimo kako se u svemu ovome prepoznaju

¹⁰ Dvoumio sam se, ali možda ima onih koji ne znaju: inspektor Cluzot lik je francuskog policajca, nabusitog i samouvjerenog, a nespretnog do granice pogibelji, kojeg je 1960-ih i '70-ih u nizu komedija režisera Blakea Edwardsa briljantno utjelovio Peter Sellers.

¹¹ OK, još jednom za one koji možda ne znaju. Ilja A. Ilj i E. Petrov autori su dva humoristična romana, *Dvanaest stolica* i *Zlatno tele*, u kojima kroz lik sitnog prevaranta Ostapa Bendera ismijavaju deformacije Staljinovog SSSR-a između dva svjetska rata.

nama bliže domovinskoratne-pretvorbeno-privatizacijske stvarnosti!) *Aelita* prije svega progovara, i to u trenutku kad je to bilo aktualno, o iznevjerenim očekivanjima sovjetskog građanina, bez obzira na njegovo klasno podrijetlo.

Ako je revolucija iznevjerila (ili je iznevjerena) na moskovskim ulicama, ne piše joj se ništa bolje ni na Marsu! Kad konačno naši junaci stignu na Crveni planet i tu potaknu sveopću pobunu, dočekat će ih bolna izdaja. *Aelita*, princeza koja se vatreno pridružuje revoluciji, uskoro otkriva svoje pravo lice: revolucija joj je tek sredstvo da

sama zagospodari Marsom. *Aelita*, dakle, progovara i o samom oktobarsko-revolucionarnom činu, oslanjajući se i na povijesno iskustvo Francuske revolucije iz 1789. kojom je zbačen kralj, tek da bi završila carstvom. Da, možda u tom trenutku to još nije bilo vidljivo, ali *Aelita* je, gledana iz današnje perspektive, ispala očito upozorenje na Staljina! Jer, činjenica je, Staljin se - iako

mu ne možemo osporiti ogromne zasluge i osobnu hrabrost u Drugom svjetskom ratu, jednom kad mu je došlo iz guzice u glavu da mu je zemlja napadnuta - konačno pokazao najvećim neprijateljem ideja Velikog Oktobra, kako u samom Sovjetskom Savezu, tako i šire, kako u vrijeme svoje vladavine, tako i do dana današnjega. Staljin je taj koji je, gonjen paranojom, a u ime svog opstanka na vlasti, iznevjerio sve one koji su sanjali o boljem i pravednijem svijetu.

To se nagoviješta i na samom kraju *Aelite*. Nakon što se Los trgne iz svog sanjarenja, nalazi se opet suočen sa stvarnošću. Pravda ipak pobjeđuje, lopov završava tamo gdje treba, a naš inženjer s olakšanjem shvaća da je u ljubomornom ludilu promašio svoju ženu. U tom trenutku, film kao da se na prvi pogled odriče svojeg znanstvenofantastičnog izvora: Los uzima svoje nacрте, para ih i baca u vatru. U zagrljaju svoje supruge, okanjuje se snova i staje nogama čvrsto na tlo, da iskuje svoju bolju budućnost.

Ovakav završetak također se može interpretirati na više načina. Na prvi pogled, možda nam autori žele poručiti da se kanimo maštanja o nedostižnim svjetovima. To je stav s kojim se nikako ne bismo mogli složiti, jer bismo time zapravo pristali na duhovnu stagnaciju, dugoročno pogubnu za čovjeka kao vrstu. Ne znači da se za račun maštanja smijemo odreći stvarnosti. Svakodnevni problemi su tu i treba ih

rješavati. Ali, dopustiti da se pri tome ostane bez mašte znači iskopati si oči za svaku viziju nekog drugog i, nadajmo se, boljeg sutra. U krajnjoj liniji, tako se unaprijed odričemo oruđa za nošenje s budućim, danas nepredviđenim problemima koje nosi neka sutrašnja, još nepoznatljiva stvarnost.

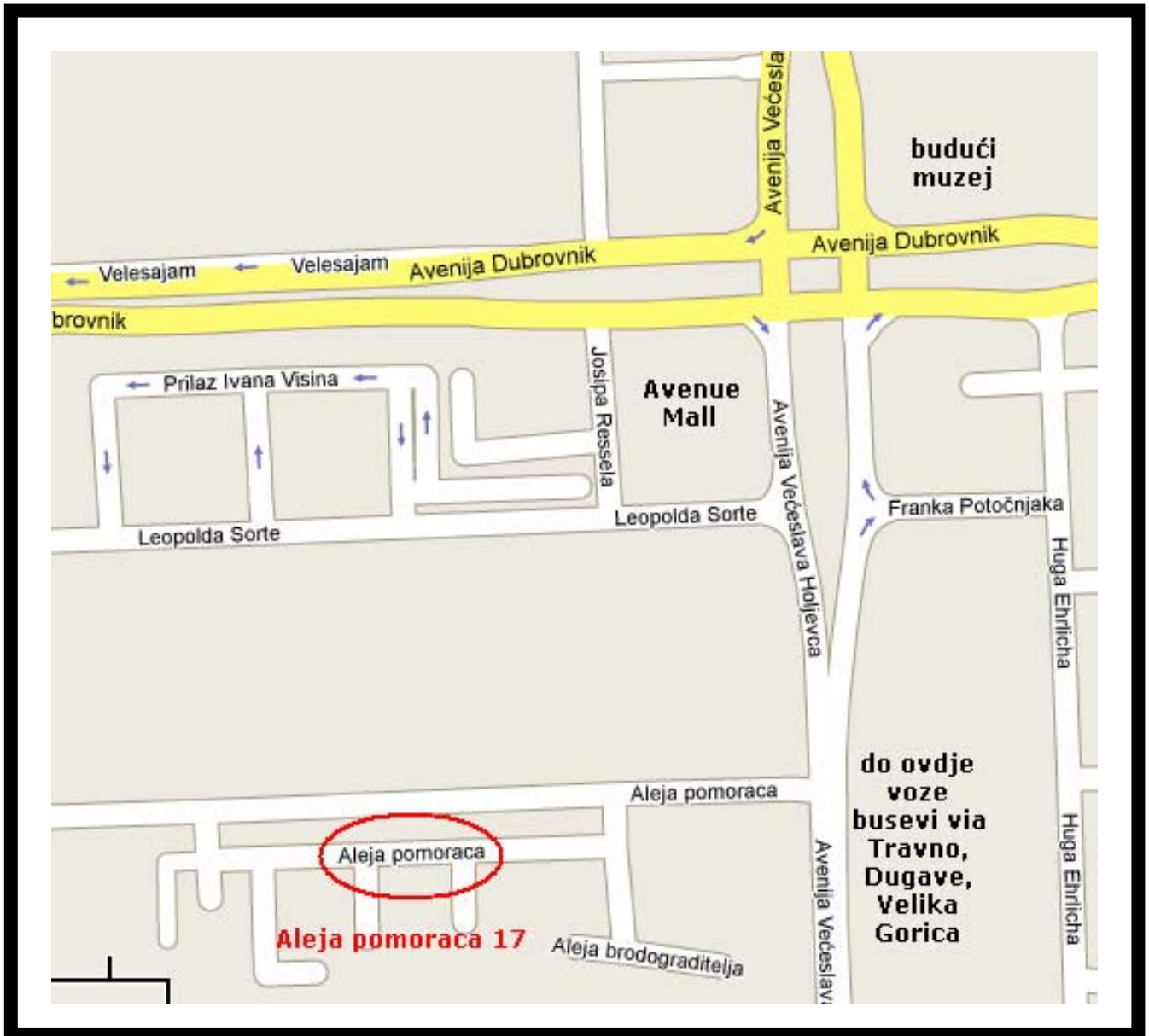
S druge strane, takav je kraj filma možda zapravo samo satirički komentar tadašnjeg sovjetskog trenutka. Svakodnevni problemi novostvorene države potapaju ideale u blatnjavu rasputicu borbe za preživljavanje, kako pojedinca tako i novostvorenog socijalističkog društva. Revolucionarno maštanje o pravednijem svijetu, o raketama i zvijezdama guši se, s jedne strane, u jadu naroda izmučenog ratom i bijedom (nekoliko upečatljivih scena sirotinje, razabacanih filmom), a s druge u memljivosti malograđanštine koju zanimaju samo brzi probitak i užici. U tom kontekstu, maštanje, pa i ono znanstvenofantastično, može samo štetiti: našem inženjeru preostaje tek da potraži sreću u građanskoj viziji obiteljske idile i pregalaštvu u postizanju "bližih ciljeva".

Možda su autori *Aelite* to naslutili, možda nisu, ali sovjetsko će društvo itekako osjetiti posljedice takvog pristupa. Jer, odustati od hrabrog maštanja u tom je trenutku u mladoj zemlji sovjeta značilo prepustiti se staljinističkom sivilu. Nacrti veličanstvene budućnosti rasparani su i bačeni u vatru, ideje Oktobra zgužvane su, revolucija je postala tek sredstvo za održanje jednog čovjeka na vlasti. *Aelita* je o tome

progovorila, stapajući društvenu satiru i znanstvenu fantastiku, u trenutku kad se to događalo, u trenutku kad se još možda i moglo nešto učiniti da se takav razvoj događaja spriječi.

Stvari su, nažalost, išle drugim, tragičnim tokom, čije posljedice istitravaju cijelim globusom do dana današnjega, skoro šezdeset godina od Staljinove smrti. Što se znanstvene fantastike tiče, ona će u SSSR-u već koncem 1920-ih biti na udaru kritike kao štetna: broj novoobjavljenih naslova drastično se smanjuje, a pisce i znanstvenike guta mrak. Tek 1935. žanru se priznaje pravo postojanja (u doslovnom, fizičkom smislu!), ali u domeni omladinske i znanstvenopopularizacijske literature, što je stav koji će se itekako osjećati i drugdje gdje god je bilo sovjetskog utjecaja, primjerice, u Hrvatskoj sve do 1970-ih, a, ako je suditi po eseju Laviea Tidhara¹², u NR Kini praktično do danas! Nad žanrom se smiješi sveprisutni Staljinov brk, postaje sterilan, svodi se na dosadnu tehničku anticipaciju ili nešto manje dosadni verneovski motiv arktičkih istraživanja, s likovima koji se najčešće vrte u trokutu junački vođa ekspedicije/šef projekta - iskvareni intelektualni sumnjičavac - strani špijun /saboter. Novi polet sovjetska će znanstvena fantastika doživjeti tek koncem 1950-ih, nakon Hruščovljeva "destaljinizacijskog" referata na XX. kongresu, ali to je već neka druga, nešto vedrija, priča.

¹² "SF, globalizacija i NR Kina", *UBIQ* 3, studeni 2008, s engleskog prevela Tatjana Jambrišak.

Kako doći do novih privremenih SFerinih prostorija?

(...) dvorana je 40 m², na 2. katu. adresa je Aleja pomoraca 17 - u toj ulici je niz nebodera i ako se gleda prema sjeveru onda je to 2. neboder, odnosno ako gledate prema jugu, onda je predzadnji neboder. Ispred je park s klupicama, preko puta je dućan, pored su škola i vrtić, a blizu je i crkva, ako nekome treba. Dakle, civilizacija *all around*. Ima i parkirališta u obilju, a za nemotorizirane vozi bus (stanica nakon Avenue Malla) - busevi za Travno, Dugave, Velika Gorica - pa jedno 5 minuta pješke do nebodera. Ulaz je sa zapadne strane.

(upute by Irena Rašeta)